

Analiza izveštaja mentora

Pregled mentorske podrške
u periodu od juna 2019. do avgusta 2020.

Analiza izveštaja mentora

Pregled mentorske podrške
u periodu od juna 2019. do avgusta 2020.

Beograd, 2021.

IZDAVAČ:

Fondacija za obrazovanje Roma (FOR)
Majke Jevrosime 51
11000 Beograd, Srbija
Veb: www.romaeducationfund.org/fond-za-obrazovanje-roma/
<https://romi-obrazovanjem-do-posla.org.rs/>

ZA IZDAVAČA:

Adi Sinani

PRIREDILA:

Zdenka Milivojević

RECENZENTI:

Zorana Tomić i Jelena Bojić Lutiger

ŠTAMPA:

Miross d.o.o., Beograd

TIRAZ:

100

Beograd, 2021.

ISBN:

978-86-900230-2-8

Svi termini koji se u Priručniku koriste u gramatičkom muškom rodu odnose se na prirodnji muški i ženski rod.

Stavovi i mišljenja izneti u Priručniku predstavljaju stavove autora i ne odražavaju nužno zvanične stavove Nemačke razvojne banke KfW.

Sadržaj

Skraćenice	6
Uvod	7
Ukratko o FOR SSMP	8
Metodologija	10
Rezultati analize.....	13
Opšti pregled rezultata	13
Napredak mentorisanih učenika	16
Status mentorisanih učenika	16
Motivacija mentorisanih učenika	18
Obrazovni profili mentorisanih učenika	20
Dualni obrazovni profili.....	24
Uspeh tj. prosečne ocene mentorisanih učenika	29
Redovno pohađanje – absentizam.....	31
Problemi mentorisanih učenika	33
Planovi mentorisanih učenika završnih razreda	35
Mentorska podrška.....	37
Profil angažovanih mentora.....	37
Saradnja sa kolegama i roditeljima	38
Saradnja sa mentorisanim učenicima	39
Vrste mentorske podrške.....	42
Efektivnost mentorske podrške.....	46
Izazovi za mentore	49
Zaključci	51
Preporuke	52
Aneksi	54

Spisak tabela

Tabela br. 1: Status mentorisanih učenika tokom školske 2018/19. godine	17
Tabela br. 2: Status mentorisanih učenika tokom školske 2019/20. godine	17
Tabela br. 3: Oblasti obrazovanja prema polu i školskoj godini	23
Tabela br. 4: Profili dualnog obrazovanja prema poljima obrazovanja i polu za 2018/19. š/g.	27
Tabela br. 5: Profili dualnog obrazovanja prema poljima obrazovanja i polu za 2019/20. š/g.	28
Tabela br. 6: Pregled učenika sa državnom stipendijom po regionima i školskoj godini.....	30
Tabela br. 7: Absentizam u školskoj 2018/19. godini po polu i regionima	32
Tabela br. 8: Absentizam u školskoj 2019/20. godini po polu i regionima	32
Tabela br. 9: Učenici završnih razreda koji su završili srednje obrazovanje u 2018/19. i 2019/20. š/g	35
Tabela br. 10: Planovi mentorisanih učenika koji su uspešno završili srednje obrazovanje u 2019/20. š/g.....	36
Tabela br. 11: Naziv izvornog radnog mesta angažovanih mentora FOR-a	37
Tabela br. 12: Broj mentorisanih učenika kojima je pružena određena vrsta mentorske podrške u 2018/19. š/g	43
Tabela br. 13: Broj mentorisanih učenika kojima je pružena samo jedna vrsta mentorske podrške u školskoj 2018/19. godini	44
Tabela br. 14: Broj mentorisanih učenika koji su dobili dve vrste mentorske podrške u 2018/19. š/g	44
Tabela br. 15: Broj mentorisanih učenika koji su dobili tri vrste mentorske podrške u 2018/19. š/g	44
Tabela br. 16: Broj mentorisanih učenika koji su dobili četiri vrste mentorske podrške u školskoj 2018/19. godini	45
Tabela br. 17: Prosečni uspeh mentorisanih učenika po školskoj godini	48
Tabela br. 18: Prosečni uspeh mentorisanih učenika po školskoj godini i semestru	49
Tabela br. 19: Opšti pregled – sažetak podataka za školsku 2018/19. godinu	54
Tabela br. 20: Opšti pregled – sažetak podataka za školsku 2019/20. godinu	55
Tabela br. 21: Broj mentorisanih učenika i mentora po regionima, opština i školama na kraju školske 2018/19. godine.....	55
Tabela br. 22: Broj mentorisanih učenika i mentora po regionima, opština i školama na kraju školske 2019/20. godine	60
Tabela br. 23: Oblasti obrazovanja i obrazovni profil prema polu u školskoj 2018/19. godini.	63
Tabela br. 24: Oblasti obrazovanja i obrazovni profil prema polu u školskoj 2019/20. godini.	65
Tabela br. 25: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2018/19. godini – samo devojke.....	67
Tabela br. 26: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2018/19. godini – samo dečaci.....	69
Tabela br. 27: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2019/20. godini – samo devojke.....	71
Tabela br. 28: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2019/20. godini – samo dečaci.....	72

Tabela br. 29: Absentizam tokom školske 2018/19. godine po regionima i polu	73
Tabela br. 30: Absentizam tokom školske 2019/20. godine po regionima i polu	73
Tabela br. 31: Izazovi mentora – školska 2019/20. godina.....	74
Tabela br. 32: Formati izveštaja mentora u prethodne dve školske godine	75
Tabela br. 33: Uticaj FOR SSMP-a u periodu od školske 2007/08. do 2019/20. godine	76

Spisak grafikona

Grafikon br. 1: Broj uključenih opština, srednjih škola, mentora i mentorisanih učenika po školskoj godini	14
Grafikon br. 2: Broj mentorisanih učenika prema polu i školskoj godini.....	14
Grafikon br. 3: Broj mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i školskoj godini.....	15
Grafikon br. 4: Broj mentorisanih učenika prema razredu i školskoj godini	15
Grafikon br. 5: Broj mentorisanih učenika završnih razreda koji su uspešno završili srednje stručno obrazovanje po školskoj godini.....	16
Grafikon br. 6: Motivacija mentorisanih učenika na kraju školske 2018/19. i 2019/20. godine	18
Grafikon br. 7: Motivacija mentorisanih učenika na kraju školske 2018/19. godine po polu i regionima	19
Grafikon br. 8: Motivacija mentorisanih učenika na kraju školske 2019/20. godine po polu i regionima.....	19
Grafikon br. 9: Oblasti obrazovanja prema školskoj godini	24
Grafikon br. 10: Prosečne ocene mentorisanih učenika prema polu i školskoj godini	29
Grafikon br. 11: Broj mentorisanih učenika sa (ne)opravdanim izostancima	31
Grafikon br. 12: Mentorisani učenici sa/bez poteškoća tokom školske 2019/20. godine.....	33
Grafikon br. 13: Poteškoće sa kojima su se mentorisani učenici suočavali tokom školske 2019/20. godine.....	34
Grafikon br. 14: Planovi učenika za školsku 2019/20. godinu	36
Grafikon br. 15: Podrška Školske uprave i drugih nastavnika – školska 2018/19. godina.....	38
Grafikon br. 16: Podrška nastavnika razredne i predmetne nastave – školska 2019/20. godina.....	38
Grafikon br. 17: Saradnja mentora i roditelja/staratelja – školska 2019/20. godina.....	39
Grafikon br. 18: Saradnja mentora i mentorisanih učenika – školska 2019/20. godina.....	39
Grafikon br. 19: Prisustvo mentorisanih učenika na zakazanim sastancima sa mentorom – školska 2019/20. godina	40
Grafikon br. 20: Koliko često mentori komuniciraju sa mentorisanim učenicima?.....	41
Grafikon br. 21: Odgovornost mentorisanih učenika.....	41
Grafikon br. 22: Prosečni uspeh mentorisanih učenika na kraju školske godine.....	48
Grafikon br. 23: Izazovi za mentore – školska 2019/20. godina.....	50

Skraćenice

APV	Autonomna pokrajina Vojvodina
CS	Centralna Srbija
GPA	Prosek ocena
MPNTR	Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
NOKS	Nacionalni okvir kvalifikacija u Srbiji
OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
PISA	Međunarodni program procene učeničkih postignuća
Š/G	Školska godina
SES	Socioekonomski status
RZS	Republički zavod za statistiku Srbije
JS	Južna Srbija
SSMP	Program stipendiranja i mentorske podrške učenicima srednjih škola (SSMP)
SOO	Stručno obrazovanje i obuka (VET)

Uvod

Ovaj izveštaj predstavlja analizu izveštaja mentora dostavljenih FOR -ovom timu u periodu od juna 2019. do avgusta 2020. Ovi izveštaji deo su FOR -ovog Programa stipendiranja i mentorske podrške učenicima srednjih škola (SSMP) koji se sprovodi u okviru projekta „Pospešivanje zapošljivosti mlađih Roma i Romkinja – faza II”.¹ Projekat je finansiran kroz Program Nemačke razvojne saradnje, a implementira ga Nemačka razvojna banka (KfW) u ime Vlade Republike Nemačke – Ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj.

Mentori su najčešće nastavnici srednjih škola (a u manjem broju među mentorima ima i stručnih saradnika) i njih određuju direktori škola, nakon čega ih FOR ugovorno angažuje i obučava za pružanje mentorske podrške romskim srednjoškolcima tokom jedne školske godine. Kao deo svog rada, mentori su u obavezi da FOR-ovom timu podnose četiri² kvartalna izveštaja po jednoj akademskoj godini. U celini gledano, ovi izveštaji mentora imaju za cilj a) dokumentovanje i evidentiranje rada i napretka mentorisanog učenika i b) izveštavanje o sopstvenoj mentorskoj praksi i izazovima.

Cilj ove analize je da pruži opšti pregled mentorske podrške u prethodne dve školske godine – 2018/19. i 2019/20. Namena analize je da se ustvari kako bi mentorska podrška mogla da se unapredi i da identificuje neispunjene obrazovne potrebe mentorisanih učenika.

Svrha analize je celovit pregled mentorske podrške u periodu od juna 2018. do avgusta 2020. godine koji obuhvata analizu podataka za dve opšte oblasti: a) napredak mentorisanih učenika i b) mentorska podrška. Napredak mentorisanih učenika odnosi se na sledeće teme: a) status mentorisanih učenika, b) motivacija mentorisanih učenika, c) obrazovni profili mentorisanih učenika, d) mentorisani učenici sa dualnim obrazovnim profilima, e) uspeh mentorisanih učenika i njihovi planovi, f) redovnost pohađanja nastave – absentizam i d) problemi mentorisanih učenika. Mentorska podrška obuhvata sledeće teme: a) saradnja sa drugim nastavnicima, b) saradnja sa roditeljima, c) efikasnost mentorske podrške

1 Druga faza Projekta počela je 1. januara 2019. godine I traje do 31. avgusta 2022. godine. Videti više na: https://romi-obrazovanjem-do-posla.org.rs/wp-content/uploads/2020/04/Employment-Empowerment-of-Young-Roma_FactSheet-2019-1.pdf

2 Samo mentori čiji mentorisani učenici treba da polažu ispite u avgustu moraju da predaju pet izveštaja po akademskoj godini.

i d) izazovi mentora. Ove dve oblasti, zajedno sa odgovarajućim temama, predmet su ovog izveštaja.

Ukratko o FOR SSMP

Budući da se primenjuje od školske 2007/8. godine³ naovamo, FOR SSMP program u potpunosti je potvrdio svoju važnost i suštinski značaj za srednjoškolsko obrazovanje romskih adolescenata u uzrastu od 15 do 19 godina.

SSMP ima dva međusobno povezana oblika podrške – program stipendiranja i program mentorske podrške. Program mentorske podrške je inovativni pristup FOR-a u radu sa romskim učenicima. Pokrenut je kao intervencija zasnovana na podacima i osmišljen da odgovori na obrazovnu situaciju romskih adolescenata, prvo u Srbiji, a zatim u skoro svim ostalim zemljama FOR-a širom Evrope.

Mentorstvo je uspostavljeno kao aktivna školska obrazovna mera kojom se obezbeđuje dodatna individualna pomoć/podrška romskim učenicima u formi dopunskog nastavnog plana i programa za nastavne i vannastavne aktivnosti, razvoj veština učenja i savladavanja gradiva, rešavanje ličnih i prvenstveno školskih/obrazovnih problema, i uključivanje u obrazovni i društveni život srednje škole. Pitanja rodne ravnopravnosti su sastavni deo SSMP programa i uključena su u sve aspekte programa, kao i u svim zemljama gde se primenjuje SSMP program.

Mentori su najčešće odabrani nastavnici i stručni saradnici srednjih škola, koji se zatim ugovorom angažuju i obučavaju da rade kao mentori. FOR-ov tim je razvio i akreditovao tri dvodnevna modula za obuku budućih mentora i cilj ovih modula bio je da pripreme članove školskog tima za mentorski rad. To su: Modul 1: Uvod u ulogu mentora; Modul 2: Mentorska praksa sa učenikom i Modul 3: Mentorska podrška srednjoškolcima romske nacionalnosti, korisnicima stipendije za sticanje kompetencija za 21. vek. Pored toga, tim FOR-a je takođe pripremio i učinio dostupnim Priručnik za mentore na srpskom i engleskom jeziku. U pogledu održivosti, FOR-ov SSMP program podrške uključen je u nacionalni obrazovni sistem u Makedoniji (od avgusta 2016. godine stipendije za srednje škole za učenike romske nacionalnosti ušle su u Zakon o učeničkom standardu), preuzeo ga je i

3 FOR SSMP započet je u Vojvodini 2007/8 š/g, i do školske 2013/14 godine se primenjivao samo u AP Vojvodini. Od školske 2013/14 godine nadalje, program se primenjivao širom Srbije.

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, kao i Ministarstvo prosvete u Crnoj Gori počev od školske 2018/19. godine.

Mentorska podrška je, po definiciji, razvijena po meri i u skladu sa potrebnama i preferencijama pojedinačnog mentorisanog učenika, a redovna komunikacija na relaciji mentor-mentorisani učenik ključni je alat za uspeh podrške.

Ključne karakteristike FOR-ovog programa mentorstva/podrške su sledeće:

- kontinuirana tesna saradnja sa Ministarstvom prosvete,
- stalna saradnja sa svim relevantnim akterima na nacionalnom i lokalnom nivou,
- partnerstvo sa srednjim školama koje pohađaju učenici romskog porekla,
- uključena je srednja škola u celini, a ne samo član školskog osoblja izabran za budućeg mentora,
- odabrani mentori se ugovorno angažuju – jasna podela uloga i odgovornosti,
- odabrani članovi školskog tima su obučeni da rade kao mentori učenika romskog porekla – i njihov rad se redovno prati,
- mentorska podrška je obrazovna mera koja se razvija, primenjuje i nadgleda unutar škole,
- mentorska podrška je usmerena na rezultate/ishode,
- mentorstvo podrazumeva individualnu podršku učeniku unutar obrazovnog, socijalnog i psihološkog nivoa – od učenja do ulaska u svet rada.

Krajnji ciljevi mentorske podrške su smanjenje osipanja, osiguravanje redovnog pohađanja nastave, poboljšanje akademskog uspeha učenika, povećanje stope redovnosti i broja diplomiranih romskih srednjoškolaca kroz bolji obuhvat, poboljšani obrazovni ishod, veći prosek ocena, unapredene društvene i komunikacijske veštine i rast samopouzdanja i samopoštovanja.

Mentorski program se u početku sprovodio isključivo u srednjim školama na teritoriji Vojvodine – od školske 2007/08. do 2012/13. Od školske 2014/15. godine do danas, primenjuje se širom Srbije.

Od uvođenja mentorskog programa, sve veći broj romskih učenika upisuje i završava srednjoškolsko obrazovanje. Ova nova grupa mlađih i obrazovanih Roma uzor je ostalim romskim tinejdžerima koji na taj način promovišu socijalno uključivanje Roma u većinsko društvo. Dosadašnji, više-godišnji rezultati SSMP programa dati su u tabeli br. 33 u aneksu.

Metodologija

Format istraživanja

To što su se nastavnici, kao i drugi članovi školskih timova našli u ulogama mentora, govori da su dobro pozicionirani za razvoj i pružanje neophodne podrške učenicima romskog porekla. Program mentorstva u školi promoviše akademski uspeh i prosocijalna ponašanja među mladima i ima za cilj povećanje uspeha učenika i podsticanje pozitivnih rezultata za adolescente. Štaviše, školsko mentorstvo se rukovodi okvirom usmerenim na prevenciju rizika i rast otpornosti i uključuje celokupnu školu sa zajedničkim ciljem da udruženim snagama rade na podsticanju zdravog razvoja i uspeha učenika.

Da bi se odgovorilo na istraživačka pitanja vezana za analizu FOR-ovog programa mentorstva unutar škole, upotrebljena je deskriptivna kvantitativna i kvalitativna metodologija. Izvor informacija su izveštaji mentora iz dve školske godine – 2018/19. i 2019/20. S obzirom na prirodu ovog predmeta analize, deskriptivna studija je pogodna jer daje uvid u povezanost i odnose između promenljivih.

Ova vrsta istraživačke analize je izabrana jer je nezavisna promenljiva, mentorstvo unutar škole, konačna, a zavisne promenljive su kontinuirane. Zavisne promenljive su: a) pohađanje nastave, b) status mentorisanih učenika, c) motivacija, d) prosečna ocena uspeha, e) obrazovni profili, f) stopa redovnosti i d) izazovi i planovi. Rod je razmatran u svim aspektima ove analize.

Rezultati analize dati su u narativnom i tabelarnom obliku.

Istraživačka pitanja

Budući da su predmet ove analize izveštaji mentora, istraživačka pitanja su unapred određena sadržajem formata izveštavanja koje je unapred kreirao FOR.

Formati izveštavanja za prethodne dve školske godine se donekle međusobno razlikuju – tokom školske 2018/19. godine mentori su izveštaje dostavljali e-poštom koristeći unapred definisani FOR-ov format, dok su tokom druge polovine školske 2019/20. godine izveštaji dostavljeni u formi Gugl upitnika koji je za ovu svrhu kreirao tim FOR-a. Ova razlika između formata izveštavanja donekle je odredila analizu, jer određeni broj tema koje su naznačene u formatu Gugl upitnika nisu pokriveni formatom primenjenim u prethodnoj školskoj godini (videti tabelu br. 32 u aneksu).

U skladu s tim, istraživačka pitanja su obrađena unutar sledeća dva odeljaka:

- **napredak mentorisanih učenika** koji obuhvata sledeće teme: a) status mentorisanih učenika, b) motivacija mentorisanih učenika, c) obrazovni profili mentorisanih učenika, d) mentorisani učenici sa dualnim obrazovnim profilima, e) uspeh mentorisanih učenika i njihovi planovi, f) redovno pohađanje – absentizam i d) problemi mentorisanih učenika.
- **mentorska podrška** koja uključuje sledeće teme: a) saradnja sa drugim nastavnicima u školama, b) saradnja sa roditeljima, c) vrste mentorske podrške, d) efikasnost mentorske podrške i e) izazovi mentora.

Vremenski okvir i uzorak

Predmet ove analize i, ujedno, jedini izvor informacija su izveštaji mentora dostavljeni u periodu od juna 2019. do avgusta 2020.

Analiza se zasniva na ukupno 695 izveštaja mentora (340 izveštaja iz školske 2018/19. godine i 355 iz školske 2019/20. godine) dostavljenih u gore pomenutom periodu. U osnovi, ovi izveštaji sadrže podatke za dve školske godine – kraj školske 2018/19. godine i školske 2019/20. godine.

Izveštaji mentora (kvartalni) obično pružaju informacije o ocenama učenika, pohađanju nastave, sastancima koje zakazuju mentori, itd., uključuju-

jući napomene koje mentorji najčešće koriste za opisivanje porodičnog okruženja ili životne situacije mentorisanog učenika.

Kao što je već pomenuto, mentorji su u obavezi da podnesu četiri tromesečna izveštaja FOR-ovom timu po jednoj školskoj godini i imaju za cilj a) dokumentovanje i evidentiranje rada i napretka učenika i b) izveštavanje o sopstvenoj mentorskoj praksi i izazovima. Samo mentorji čiji mentorisani učenici treba da polažu ispite u avgustu moraju da predaju pet izveštaja po školskoj godini.

Analiza podataka

Budući da FOR-ovom timu izveštaji mentora služe kao alat za monitoring podataka koji se odnose na a) praćenje napretka mentorisanih učenika i b) aktivnosti mentora, članovi tima redovno prikupljaju izveštaje i podatke iz izveštaja unose u Eksel bazu podataka kako bi se sačuvale precizne informacije koje se prate tokom čitave školske godine.

Podatke iz izveštaja redovno analizira projektni tim FOR-a. To uključuje procene ulaznih podataka, broj izostanaka, učestalost i komentare, na osnovu kojih se razmatra da li određenom učeniku treba dodatna podrška ili ne. U slučaju da učeniku treba dodatna podrška, ona se zatim saopštava mentorima kako bi se razgovaralo o tome koje akcije treba preduzeti da bi se ova dodatna podrška učinila dostupnom. Tako FOR-ov tim koristi Eksel bazu podataka.

U svrhu ove analize, tim FOR-a dostavio je autoru analize celovite baze podataka za svaku školsku godinu posebno, kao i svih 695 dostavljenih izveštaja mentora.

Nakon provere podataka iz obe datoteke Eksel baze podataka u odnosu na izveštaje mentora, autor dobija čiste skupove podataka spremne za analizu.

Podaci prikupljeni u svakoj datoteci Eksela analiziraju se odvojeno na osnovu frekvencija i srednjih vrednosti. Podaci kojih nema u ovoj bazi podataka izvlače se iz izveštaja mentora i analiziraju (ovo se odnosi samo na školsku 2018/19. godinu). Kvantitativne metode se koriste za analizu numeričkih podataka i pronalaženje obrazaca i proseka, predviđanje i pregled uzročno-posledičnih veza – zatim za klasifikaciju karakteristika,

njihovo zbrajanje i konstruisanje statističkih modela kako bi se objasnilo šta je otkriveno. Kvalitativne metode se koriste za analizu nenumeričkih podataka i uglavnom su povezane sa narativima unutar otvorenih pitanja. Konačno, podaci se analiziraju pomoću deskriptivne statistike kako bi se odgovorilo na istraživačka pitanja i uključilo merenje proseka i varijabilnosti. Nakon toga se koriste grafikoni i tabele frekvencija za vizualizaciju podataka i objašnjavanje nalaza.

Etička pitanja

Etička pitanja su povezana sa korišćenjem zakona o ljudskim pravima i zaštiti podataka o ličnosti uz istovremeno održavanje kvalitetnog istraživanja. Shodno tome, imena mentorisanih učenika nisu navedena u analizi kako bi se zaštitila njihova anonimnost, dok su imena i prezimena mentora navedena u tabelama, jer su oni zvanično angažovani od strane FOR-a.

Rezultati analize

Opšti pregled rezultata

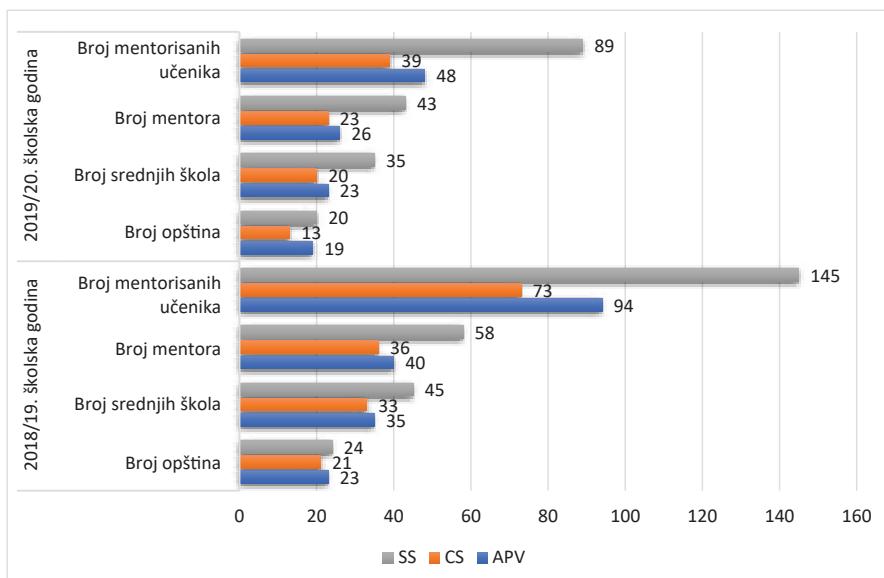
Tokom prethodne dve školske godine, FORSSMP program sproveden je u 155 opština širom Srbije – 103 opštine u 2018/19. š/g i 52 opštine u 2019/20. š/g. Program je obuhvatio 113 srednjih škola i angažovao je 134 mentora u 2018/19. š/g u 78 srednjih škola, uključujući 92 mentora u 2019/20. š/g.

U prethodne dve školske godine FOR je obezbedio stipendije zajedno sa mentorskom podrškom za 312 učenika u 2018/19. š/g i samo 176 učenika u 2019/20. – pošto je od ove godine program stipendija preuzeo MPNTR.⁴

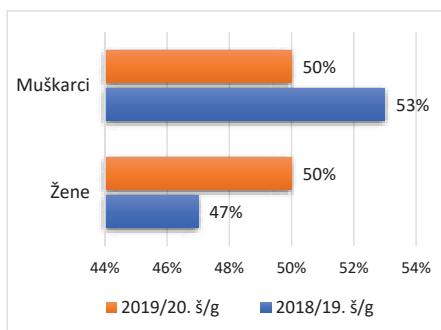
Južna Srbija se izdvaja po najvećem broju upisanih učenika (145 u 2018/19. i 89 u 2019/20. š/g) i shodno tome najvećem broju uključenih opština (24 plus 20), škola (45 plus 35) i angažovanih mentora (58 plus 43). Videti grafikon br. 1.

⁴ Videti više na: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/10/Report-on-the-Realization-of-the-Action-Plan-for-the-Implementation-of-the-Strategy-for-the-Development-of-Education-in-Serbia-Until-2020-for-2019..pdf>

Grafikon br. 1: Broj uključenih opština, srednjih škola, mentora i mentorisanih učenika po školskoj godini

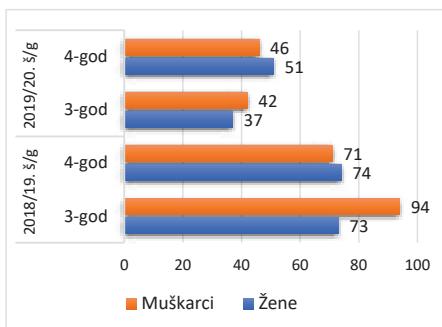
Grafikon br. 2: Broj mentorisanih učenika prema polu i školskoj godini

Podaci iz izveštaja mentora pokazuju da je rodna raspodela upisanih učenika bila skoro jednaka u 2018/19. š/g. To pokazuje da se rodna razlika u upisu romskih adolescenata u srednje škole kontinuirano smanjuje, uglavnom zahvaljujući nastojanjima FOR-ovog tima da redovno adresira i prati pitanja rodne ravnopravnosti. Nešto

niži procenat učenica tokom 2019/20. delimično je posledica odustajanja, a delom ponavljanja razreda, tj. učenika koji su upućeni da ponove razred.

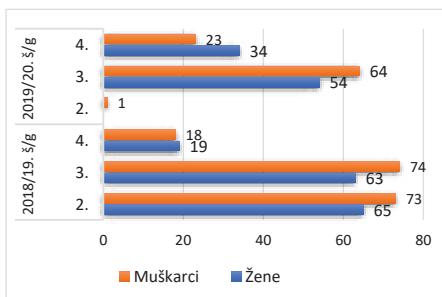
Grafikon br. 3: Broj mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i školskoj godini

U 2018/19. š/g FOR SSMP program podržao je 312 učenika – 167 učenika koji su odabrali trogodišnje strukovne škole i 145 učenika koji su izabrali četvorogodišnje strukovne škole. Podaci dobijeni u izveštajima mentora pokazuju da dečaci preferiraju trogodišnje stručno obrazovanje, dok se devojčice jednako odlučuju za oba stepena obrazovanja.

Podaci takođe pokazuju da se broj učenika u oba stepena obrazovanja gotovo prepolovio u 2019/20. š/g – većina učenika završnog razreda je diplomirala, neki su prešli u sledeći razred i retki su se ispisali. Videti grafikon 3.

Grafikon br. 4: Broj mentorisanih učenika prema razredu i školskoj godini

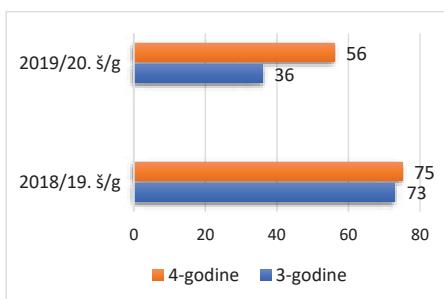

Očigledno je da nema učenika prvog razreda među korisnicima FOR SSMP programa tokom dve prethodne školske godine. Korisnici SSMP programa u prethodne dve školske godine su u osnovi oni koji su u taj program ušli u 2017/18. š/g – tada je izabrano 500 učenika koji će biti podržani u okviru SSMP programa, a 157 od njih su bili

učenici prvog razreda. Svi učenici drugog razreda iz 2018/19. š/g su prešli u sledeći razred 2019/20., osim jednog.

Kao rezultat kontinuirane dve školske godine podrške, 52% upisanih mentorisanih učenika završilo je srednje stručno obrazovanje u 2018/19., a 53% ga je završilo u 2019/20. š/g (za više detalja videti grafikon 5 i tabele br. 19 i 20 u aneksu).

Grafikon br. 5: Broj mentorisanih učenika završnih razreda koji su uspešno završili srednje stručno obrazovanje po školskoj godini

na tržište rada ili za dalje obrazovanje, dodatnu kvalifikaciju ili prekvalifikaciju.

U prethodne dve školske godine, SSMP program dao je 109 kvalifikovanih radnika (43 devojke i 66 dečaka) sa trećim stepenom stručne spreme i 131 kvalifikovanog radnika (69 devojčica i 62 dečaka) sa četvrtim stepenom stručne spreme.⁵ Ovih 240 mladih Roma sa stručnim obrazovanjem kvalifikovalo se time ili za ulazak

Napredak mentorisanih učenika

Status mentorisanih učenika

Izveštaji mentora sadrže informacije o statusu mentorisanih učenika što obuhvata sledeće podatke: broj redovnih učenika, vanrednih učenika, učenika koji su napustili školu i učenika koji su upućeni da ponove razred. Pored toga, tokom 2018/19. š/g mentori su takođe zabeležili određeni broj učenika koji primaju državnu stipendiju – učenici sa državnom stipendijom nisu zabeleženi tokom 2019/20. š/g.

Podaci pokazuju da je od ukupno 312 učenika u 2018/19. š/g bio 271 redovan učenik i 41 učenik koji spada u jednu od ovih gore pomenutih kategorija – jedan vanredni učenik, 11 učenika se ispisalo iz škole, dva učenika su ostala neocenjena na kraju školske godine, devet učenika je upućeno na ponavljanje razreda, četiri učenika su imala neizvestan status,⁶ a 14 učenika su oni koji su primali državnu stipendiju (videti tabelu br. 1). Stopa napuštanja škole tokom 2018/19. bila je najveća (3,52%) u poređenju

5 Videti više na: <http://noks.mpn.gov.rs/en/comparative-table-of-the-qualification-levels-and-types-of-education/>

6 Četiri učenice imale su neizvestan status iz različitih razloga - jedna učenica je u to vreme bila trudna i nije pohađala nastavu od početka školske godine, jedna učenica se udala, dok su dve učenice pohađale škole koje su u to vreme odbile da imenuju mentora.

sa prethodnim školskim godinama primene SSMP programa – videti tabelu br. 33 u aneksu.

Tabela br. 1: Status mentorisanih učenika tokom školske 2018/19. godine

Region	Pol	Status mentorisanih učenika							Ukupno upisanih
		Redovni učenici	Vanredni učenici	Odustali	Neo-cenjeni iz svih predmeta	Neizvestan status	Ponavljajući	Državna stipendija	
APV	Žensko	42		2			2	2	48
	Muško	39		2			2	3	46
	Ukupno:	81		4			4	5	94
CS	Žensko	31		3		2			36
	Muško	35		1				1	37
	Ukupno:	66		4		2		1	73
JS	Žensko	52	1	1	2	2	1	4	63
	Muško	72		2			4	4	82
	Ukupno:	124	1	3	2	2	5	8	145
Ukupno:	271		1	11	2	4	9	14	312
					41				

Broj redovnih učenika u 2019/20. š/g je 171 od ukupno 176 koliko ih je bilo na početku školske godine, preostalih 5 učenika je sa različitim statusom – jedan vanredni učenik, dva učenika sa neizvesnim statusom⁷ i dva učenika koja su se ispisala (videti tabelu br. 2).

Tabela br. 2: Status mentorisanih učenika tokom školske 2019/20. godine

Region	Pol	Status mentorisanih učenika				Ukupno upisanih
		Redovni učenici	Vanredni učenici	Odustali	Neizvestan status	
APV	Žensko	26				26
	Muško	20			2	22
	Ukupno:	46			2	48
CS	Žensko	23				23
	Muško	16				16
	Ukupno:	39				39
JS	Žensko	37		2		39
	Muško	49	1			50
	Ukupno:	86	1	2		89
Ukupno:	171		1	2	2	176
				5		

7 Dva učenika muškog pola imalo je neizvestan status pošto su škole odbile da imenuju mentora nakon što su se prethodni mentori povukli sa mentorskog mesta u školskoj 2016/17. godini.

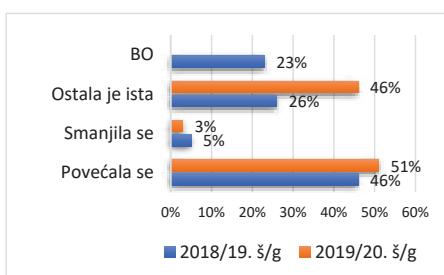
Kontinuirano praćenje podataka o broju redovnih učenika od vitalnog je značaja za sprečavanje napuštanja škole i za rano prepoznavanje trendova i obrazaca u ponašanju mentorisanih učenika koji mogu biti rizični za njihova buduća postignuća i uspeh.

Motivacija mentorisanih učenika

Motivacija se vidi kao posebno važan faktor u procesu učenja. Sve veći broj istraživanja sugerira da su motivacija i samopoštovanje ključni faktori u postizanju obrazovnih postignuća i uspeha. Motivisani učenik ima unutrašnju snagu da uči i koristi sopstvene mogućnosti, da poboljša obrazovne ishode i da se prilagodi zahtevima školskog konteksta. Motivacija učenika za učenje identifikovana je kao elemenat koje utiče na uspeh i zadržavanje učenika u školi.

Zatvoreno pitanje vezano za nivo motivacije mentorisanih učenika unutar mentorskih izveštaja imalo je tri opcije: a) motivacija se povećala, b) smanjila se i c) ostala je ista.

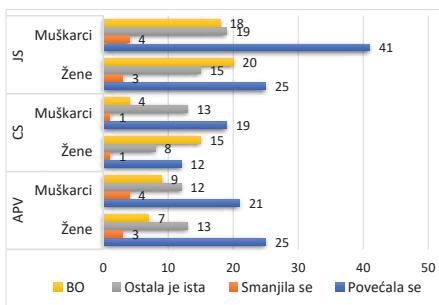
Grafikon br. 6: Motivacija mentorisanih učenika na kraju školske 2018/19. i 2019/20. godine

Prema percepciji mentora motivacija mentorisanih učenika u 2018/19. š/g povećala se kod 46% mentorisanih učenika, dok se nije menjala kod 26% mentorisanih učenika (videti grafikone br. 6 i 7).

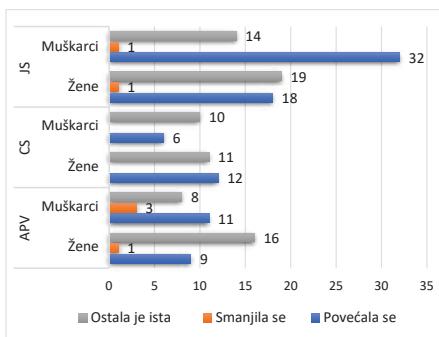
U 2019/20. š/g motivacija je porasla kod više od polovine mentorisanih učenika (51%) i ostala je nepromenjena kod skoro polovine mentorisanih učenika (46%). Motivacija se smanjila kod 3% mentorisanih učenika u 2019/20. (dve devojke i četiri dečaka i kod 5% mentorisanih učenika u 2018/19.) (sedam devojaka i devet dečaka) (videti grafikone br. 6 i 7).

Grafikon br. 7: Motivacija mentorisanih učenika na kraju školske 2018/19. godine po polu i regionima

Motivacija mentorisanih učenika razlikuje se po regionima – Južna Srbija ima najveći broj mentorisanih učenika, a samim tim i najveći broj onih čija je motivacija porasla u obe školske godine. Gledajući po polu, dečaci u južnoj Srbiji su najmotivisaniji u obe školske godine – 41 u 2018/19. i 32 u 2019/20. (videti grafikone br. 7 i 8).

Grafikon br. 8: Motivacija mentorisanih učenika na kraju školske 2019/20. godine po polu i regionima

Motivacija je ostala ista uglavnom kod devojaka u južnoj Srbiji (19) i devojaka u Vojvodini (16) – u Vojvodini preovlađuje motivacija koja je ostala nepromenjena (videti grafikone br. 7 i 8).

Podaci sugerisu da je važno da mentori generisu aktivno okruženje za učenje jer se time poboljšava percepcija autonomije i kompetencija učenika, učenicima se daje mogućnost izbora i mogućnosti za samostalno učenje i planiranje aktivnosti čime se povećava njihov osećaj uspešnosti.

Pozitivan osećaj pripadnosti školi takođe može da poboljša motivaciju učenika za učenje i uspeh u učenju, kao i njihovo angažovanje i učešće u nastavnom i vannastavnim aktivnostima. Ovo se posebno odnosi na učenike koji su u riziku od napuštanja škole. Osećaj pripadnosti školi navodi učenike da veruju da su prihvaćeni i vrednovani u svojoj školi. Pitanje je da li se i u kojoj meri romskim srednjoškolcima pruža podrška da razviju ovaj osećaj pripadnosti školi.

S druge strane, poboljšanje motivacije u osnovi predstavlja pokušaj promene „načina razmišljanja“ učenika i njihovih stavova o obrazovanju. Podsticanje motivacije učenika težak je, ali neophodan aspekt nastave koji mentori uzimaju u obzir – veliki broj mentora izvestio je da je pojačavanje ili održavanje motivacije mentorisanih učenika jedan od njihovih najčešćih izazova.

Kao zaključak, dobro je poznato da motivacija u velikoj meri zavisi od stavova osoba kao i od percipiranih ciljeva, potreba i vrednosti – zato se motivacija smatra unutrašnjom snagom koja aktivira i daje smer nečijim mislima, osećanjima i postupcima. Motivisani učenici vredno rade za cilj dok ga ne postignu. Motivacija za učenje, posebno učenje uz verovanje u sebe, ključna je dimenzija koja utiče na uspeh učenika i njegov ostanak u školi. Rano prepoznavanje učenika sa smanjenim samopouzdanjem može da poboljša uspeh učenika, njegovo psihosocijalno blagostanje i spreči njegovo napuštanje škole. Potrebno je da se mentori više fokusiraju na identifikovanje faktora koji poboljšavaju samopouzdanje učenika kroz identifikovanje odnosa između samopouzdanja učenika i učinka u određenim nastavnim i vannastavnim aktivnostima.

Obrazovni profili mentorisanih učenika

Budući da srednjoškolsko obrazovanje nije obavezno, Romi adolescenti nisu obavezni da ga upišu – osnovano je pretpostaviti da bi bez SSMP programa (tj. bez pružanja neophodne podrške, poput SSMP programa i mera afirmativne akcije) broj romskih učenika u srednjem obrazovanju bio sasvim minimalan. Na primer, u jugoistočnoj Evropi samo 18% Roma pohađa srednju školu, u poređenju sa 75% mlađih iz većinske zajednice, a manje od 1% Roma pohađa univerzitet.⁸

Romi, uglavnom nepovoljnog socio-ekonomskog porekla, najčešće biraju srednje stručno obrazovanje, a ne opšte srednje obrazovanje. Njihov izbor vođen je željom da se što pre zaposle. Međutim, većina Roma koji ostaju u obrazovanju nakon osnovnog nivoa pohađaju stručne ustanove, sektor koji je teško pogoden industrijskim padom, a koji je smanjio vrednost praktičnih kvalifikacija kao sredstva za isplativo zaposlenje.⁹

8 UNICEF Pravo romske dece na obrazovanje, Izveštaj o položaju, Švajcarska 2011, dostupan na: <https://www.unicef.org/eca/media/1566/file/Roma%20education%20position%20paper.pdf>

9 UNICEF Pravo romske dece na obrazovanje, Izveštaj o položaju, Švajcarska 2011, dostupan na: <https://www.unicef.org/eca/media/1566/file/Roma%20education%20position%20paper.pdf>

Srednje obrazovanje traje od tri do četiri godine (razreda) i uključuje srednje stručno obrazovanje i opšte srednje obrazovanje. Srednje stručno obrazovanje može trajati tri godine i četiri godine, a njegova osnova je sticanje stručnih kompetencija. Po završetku srednje stručne škole, stručno obrazovani ili zanatlija je kvalifikovan za tržište rada – može se nastaviti obrazovanje u trajanju od jedne do dve godine, kao i dodatna kvalifikacija stečena u procesu dodatne kvalifikacije ili prekvalifikacije. Opšte srednjoškolsko obrazovanje traje četiri godine i obično ga prati tercijarno obrazovanje, budući da po njegovom završetku učenici nisu kvalifikovani za tržište rada.

Srednje stručno obrazovanje je organizovano u 15 oblasti¹⁰ obrazovanja/rada (na internet stranici MPNTR-a postoji 16 oblasti obrazovanja)¹¹ u skladu sa dostupnim obrazovnim profilima (kvalifikacijama) koje nude škole¹² uključene u srednje stručno obrazovanje.¹³

Srednje stručno obrazovanje nudi obrazovanje i specijalizaciju u sledećim oblastima:¹⁴

1. Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane
2. Geodezija i građevinarstvo
3. Ekonomija, pravo i administracija
4. Prirodne nauke i matematika
5. Elektrotehnika
6. Tekstilna i kožarska industrija
7. Lične usluge
8. Saobraća
9. Mašinstvo i obrada metala
10. Zdravlje i socijalna zaštita
11. Hemija
12. Geologija, rudarstvo i metalurgija
13. Šumarstvo i obrada drveta
14. Trgovina, ugostiteljstvo i turizam
15. Kultura, umetnost i odnosi sa javnošću (uključujući muzičke i baletske srednje škole za talentovane učenike)

10 Dostupno na: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/05/2020-KONKURS-ZA-UPIS-U-SREDNJIJU-SKOLU-25-05-20-1.pdf>

11 Dostupno na: <http://upis.mpn.gov.rs/Cir/Srednje-skole-pretraga>

12 Videti više na: <https://www.srbija.gov.rs/tekst/en/129769/secondary-education.php>

13 Zakon o srednjem obrazovanju („Službeni glasnik RS“ br. 55/2013 i 101/2017)

14 Dostupno na: <https://www.obrazovanje.rs/en/education-system/secondary-education>

Izveštaji mentora pokazuju da gotovo svi mentorisani učenici svoja buduća zanimanja biraju između 13 polja srednjeg stručnog obrazovanja – osim jedne mentorisane učenice u Vojvodini koja pohađa gimnaziju (videti tabelu br. 3).

Posmatrano prema polu, podaci pokazuju da su najpopularnija zanimanja među mentorisanim devojkama u 2018/19. š/g bila ona koja su se odnosila na *trgovinu, ugostiteljstvo i turizam, poljoprivredu i proizvodnju hrane, lične usluge i ekonomiju, pravo i administraciju*. U toku iste školske godine dečaci su prvenstveno birali zanimanja koja su povezana sa: *mašinstvom i obradom metala, saobraćajem, poljoprivredom i proizvodnjom i preradom hrane i elektrotehnikom*. Retki mentorisani učenici biraju profile vezane za kulturu, umetnost i odnose s javnošću, geodeziju i građevinarstvo, šumarstvo i preradu drveta (pogledajte tabelu br. 3 i grafikon br. 9).

Prema RZS-u, samo 13,4% učenika iz većinske zajednice završilo je trogodišnju stručnu školu u 2018/19. š/g. Devojčice su svoje obrazovanje obično završavale u sledećim oblastima: *ekonomija, pravo i administracija* (17,7%), *zdravlje i socijalna zaštita* (15,3%) i *trgovina, ugostiteljstvo i turizam* (8,9%), a dečaci *elektrotehnika* (19,5%), *mašinstvo i obrada metala* (14,8%) i *ekonomija, pravo i administracija* (9,4%).¹⁵

Dve oblasti obrazovanja nisu posebno atraktivne za jedan ili drugi pol – polje elektrotehnike nije privlačno za mentorisane učenice, dok mentorisani učenici nisu zainteresovani za oblast kulture, umetnosti i odnosa s javnošću i gimnazije (videti tabelu br. 3).

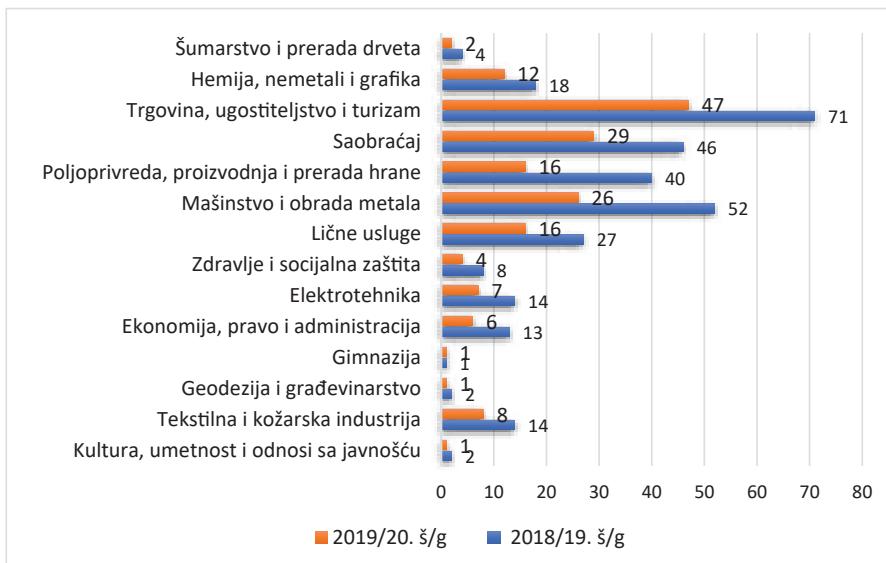
¹⁵ Dostupno na: <https://www.stat.gov.rs/en-us/vesti/20200629-srednje-obrazovanje-kraj-skolske-201819-godine/?s=1103>

Tabela br. 3: Oblasti obrazovanja prema polu i školskoj godini

Oblasti obrazovanja/budući rad	2018/19. š/g		2019/20. š/g	
	Žensko	Muško	Žensko	Muško
Srednje stručno obrazovanje	1. Kultura, umetnost i odnosi s javnošću	2		1
	2. Tekstilna i kožarska industrija	7	7	3
	3. Geodezija i građevinarstvo	1	1	1
	4. Ekonomija, pravo i administracija	9	4	6
	5. Elektrotehnika		14	7
	6. Zdravlje i socijalna zaštita	3	5	2
	7. Lične usluge	22	5	14
	8. Mašinstvo i obrada metala	8	44	3
	9. Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	23	17	11
	10. Saobraćaj	9	37	6
	11. Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	51	20	32
	12. Hemija, nemetalni i grafika	10	8	7
	13. Šumarstvo i prerada drveta	1	3	1
Opšte srednje obrazovanje	Gimnazija	1		1
Ukupno:		147	165	88
			312	176

U 2019/20. š/g ukupno 176 korisnika SSMP programa izabralo je 60 obrazovnih profila unutar 14 oblasti rada. Što se tiče pola – 56 devojaka je odabralo 38 obrazovnih profila u 13 oblasti rada, a 61 dečak je odabrao 38 obrazovnih profila u 10 oblasti rada. Tokom iste školske godine 16 obrazovnih profila bilo je zajedničko za oba pola. Što se tiče dualnog obrazovnog profila, 117 korisnika je tokom ove školske godine odabralo 40 profila (u 7 oblasti rada). Videti tabele od br. 25 do br. 28 u aneksu.

Grafikon br. 9: Oblasti obrazovanja prema školskoj godini

Zaključno, 312 korisnika SSMP programa izabralo je ukupno 82 obrazovna profila u okviru 14 oblasti rada u 2018/19. š/g od kojih je 30 obrazovnih profila zajedničko za oba pola. Od ovih 312 korisnika 133 su odabrala 29 zanimanja (u okviru 7 oblasti rada) koja su identifikovana kao dualni obrazovni profili. Posmatrano prema polu – 147 devojaka je odabralo 48 obrazovnih profila u 13 oblasti rada, a 165 dečaka izabralo je 64 obrazovna profila u 12 oblasti rada. Videti tabele od br. 25 do br. 28 u aneksu.

Dualni obrazovni profili

Dualno obrazovanje je model sprovođenja nastave u srednjem stručnom obrazovanju u kojem teorijskom nastavom i vežbama u školi, te učenjem kroz rad sa odgovarajućim poslodavcem učenici stiču i grade veštine, znanja i sposobnosti u skladu sa standardom kvalifikacija i nastavnim planom i programom koji će učenici moći praktično da primene u svom radu.¹⁶

Dualno obrazovanje regulisano je Zakonom o dualnom obrazovanju, usvojenim 9. oktobra 2017. godine,¹⁷ koji definiše učenje kroz rad kao orga-

16 Videti više na: <https://www.srbija.gov.rs/tekst/en/129780/dual-education.php>

17 Dostupno na: <https://www.ekapija.com/en/news/1903107/government-of-serbia-adopts-draft-law-on-dual-education>

nizovani proces pod nadzorom i koordinacijom instruktora i koordinatora. Zakon bi trebalo da omogući efikasnije obrazovanje i pruži mladim ljudima priliku da se zaposle čim završe srednju školu. Shodno tome, ciljevi zakona su usklađivanje srednjeg obrazovanja sa potrebama privrede, smanjenja stope nezaposlenosti stanovništva mlađeg od 25 godina i jačanje regionalne i globalne konkurentnosti Srbije.

Prema gornjoj zvaničnoj definiciji i zakonu, dualni model obrazovanja pruža efikasniji odgovor obrazovnog sistema na potrebe privrede i tržišta rada, tehnološke promene i potražnju za novim kompetencijama.

Dualni obrazovni model stručnog obrazovanja primenjuje se na srednjem nivou obrazovanja i omogućava učenicima da uče na dva mesta: u školi i u preduzeću. U zavisnosti od obrazovnog profila, učenik može da uči u stvarnom radnom okruženju od prve godine školovanja – provodeći jedan, dva ili tri dana u nedelji u preduzeću, što je određeno nastavnim planom i programom.

Učenici koji pohađaju neke od obrazovnih profila u modelu dualnog obrazovanja redovno pohađaju deo nastave u školi, dok ostatak svog vremena provode na profesionalnoj praksi. Stručna praksa se može odvijati u jednoj ili više različitim kompanija. Međusobna prava i obaveze učenika i poslodavaca regulisana su ugovorom o učenju zasnovanom na radu koji zaključuju poslodavac i učenik ili roditelj ili drugi predstavnik učenika. Učenici imaju pravo na mesečnu naknadu, u neto iznosu od najmanje 70% minimalne zarade u Republici Srbiji.¹⁸

MPNTR izveštava¹⁹ da je za školsku 2019/2020. godinu u prvi razred srednje škole bilo upisano 2533 učenika²⁰ (ukupan broj dualnih obrazovnih profila je 37, broj srednjih stručnih škola u dualnom obrazovanju je 104 i broj zainteresovanih preduzeća koja su u postupku akreditacije je 880), dok je ukupan broj učenika bio 7000.

Među mentorisanim učenicima ima ukupno 250 učenika koji su pohađali ukupno 68 profila dualnog obrazovanja u sedam oblasti obrazovanja - nji-

18 Videti više na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-45_en

19 Izveštaj o realizaciji akcionog plana za sprovođenje strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, Izveštajni period: januar 2019. do jula 2020., jun 2020. godine, dostupno na: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/10/Report-on-the-Realization-of-the-Action-Plan-for-the-Implementation-of-the-Strategy-for-the-Development-of-Education-in-Serbia-Until-2020-for-2019..pdf>

20 Videti na: <https://www.srbija.gov.rs/tekst/en/129780/dual-education.php>

ma je FOR obezbedio stipendiju i mentorsku podršku (videti tabele br. 4 i 5):

- 133 učenika u 2018/19. š/g od 67 devojaka i 66 dečaka imalo je za cilj da završi 29 profila dualnog obrazovanja i
- 117 učenika u 2019/20.2019/20. š/g sa 56 devojaka i 61 dečaka koji su završili 39 profila dualnog obrazovanja.

Međutim, u izveštajima mentora nema informacija da li je ovih 250 učenika provelo i jedan dan svog školovanja u okviru jedne ili više odgovarajućih lokalnih kompanija koje su iz domena njihovog obrazovnog profila, odnosno budućeg zanimanja.

Kako je saopšteno na Konferenciji o dualnom obrazovanju održanoj u Beogradu 18. oktobra 2018. godine,²¹ spisak profila u dualnom obrazovanju za školsku 2020/2021. godinu u poslednje vreme je proširen na 48²² – uvedeni su novi profili u skladu sa zahtevima tržišta rada – u oblasti informacione tehnologije, mašinstva, građevinarstva, proizvodnje i prerade hrane, hotelijerstva i turizma, itd.

Kao što je naglašeno na Konferenciji, od usvajanja zakona, još jedan važan korak je bio izrada Pravilnika o učeničkim zadružama. Škole mogu koristiti Pravilnik za osnivanje učeničke zadruge s ciljem podsticanja pozitivnog odnosa učenika prema radu i profesionalne orientacije, povezivanja učionice sa svetom rada, podizanja svesti učenika o svojim odgovornostima i razvijanja pozitivnog odnosa prema timskom radu i preduzetništvu.

21 Videti više na: <https://www.sscc.rs/events/event/sscc-conference-on-dual-education-october-18-2018/>

22 Spisak profila u dualnom obrazovanju za školsku 2020/2021. godinu dostupan je na: <https://pks.rs/strana/sekcija/dualno-obrazovanje-spisak-profila-u-dualnom-obrazovanju>

Tabela br. 4: Profili dualnog obrazovanja prema poljima obrazovanja i polu za 2018/19. š/g

Oblasti obrazovanja	Profili dualnog obrazovanja	Pol		Ukupno
		Ž	M	
Tekstilna i kožarska industrija	Mehaničar za tekstilne mašine	1	3	13
	Dizajner i izrađivač obuće – proizvođač		1	
	Dizajner i izrađivač odeće – proizvođač	3	2	
	Krojač odeće: gotova odeća	2		
	Krojač u proizvodnoj industriji		1	
Elektrotehnika	Električar		1	1
Mašinstvo i obrada metala	Bravar i zavarivač		2	23
	Mehaničar industrijskih mašina		5	
	Mašinski tehničar u radu sa računarom		7	
	Mehaničar motornih vozila		2	
	Operater mašinske obrade		3	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	Tehničar za rad na računaru	2	2	29
	Mesar		2	
	Pekar	8	3	
	Poljoprivredni tehničar	5	1	
	Prerađivač mlečnih proizvoda		1	
	Prerađivač hrane		2	
	Tehničar za preradu hrane	2	1	
	Proizvođač hrane	1		
	Tehničar za biotehnologiju	1	1	
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Ribarski tehničar		1	57
	Konobar/konbarica	1	2	
	Kuvar	9	10	
	Poslastičar	8		
	Tržišni prodavac	13	3	
Hemija, nemetal i grafika	Turistički tehničar	4		57
	Ugostiteljski tehničar	4	3	
	Tehničar za polimere	2	6	
Šumarstvo i prerada drveta	Tehničar za nameštaj i enterijer	1	1	2
Ukupno:		67	66	133

Tabela br. 5: Profili dualnog obrazovanja prema poljima obrazovanja i polu za 2019/20. š/g

Oblasti obrazovanja	Profili dualnog obrazovanja	Pol		Ukupno
		Ž	M	
Tekstilna i kožarska industrija	Mehaničar za tekstilne mašine		2	7
	Dizajner i izrađivač obuće – proizvođač	1	2	
	Krojač odeće: gotova odeća	1	1	
Elektrotehnika	Automobilski električar		3	7
	Elektrotehničar računarskih sistema		1	
	Elektrotehničar računarskog hardvera		1	
	Elektrotehničar za sisteme grejanja i hlađenja		1	
	Automobilski tehničar elektronike		1	
	Električar		1	
Mašinstvo i obrada metala	Servisni tehničar za motorna vozila	3	4	26
	Automehaničar		1	
	Bravar		1	
	Zavarivač		2	
	Mehaničar industrijskih mašina		2	
	Mašinski tehničar u radu sa računarom	5		
	Tehničar za održavanje mašina		1	
	Mehaničar motornih vozila		2	
	Operater mašinske obrade		2	
	Oprema za grejanje i hlađenje		1	
	Tehničar za rad na računaru		2	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	Veterinarski tehničar	4	2	16
	Pekar	2		
	Poljoprivredni tehničar	3	1	
	Tehničar za preradu hrane	1	1	
	Rukovalac poljoprivrednim mašinama		1	
	Tehničar za biotehnologiju	1		
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Konobar/konobarica	1		47
	Kuvar	4	8	
	Kulinarski tehničar	8	1	
	Poslastičar	3		
	Tržišni prodavac	9	2	
	Tržišni prodajni tehničar	2	1	
	Turistički tehničar	2		
	Ugostiteljski tehničar	3	3	
Hemija, nemetali i grafika	Tehničar za grafičku pripremu/tehničar za pripremu štampe	1		12
	Ekološki tehničar	1	1	
	Tehničar industrijske farmaceutske tehnologije	1		
	Tehničar za polimere	2	4	
	Radnik u hemijskoj laboratoriji	2		
Šumarstvo i prerada drveta	Tehničar za nameštaj i enterijer	1	1	2

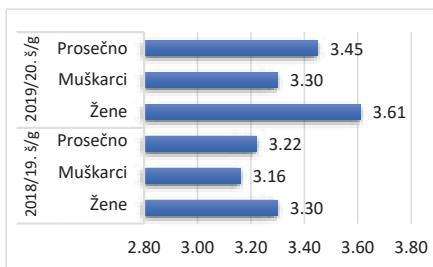
Uspeh tj. prosečne ocene mentorisanih učenika

Prema Zakonu o srednjem obrazovanju, akademska postignuća učenika ocenjuju se prema nastavnim predmetima i vladanju. Konačna ocena vladanja učenika izražava se numerički na sledeći način: primerno (5), vrlo dobro (4), dobro (3), dovoljno (2) i nedovoljno (1) i utiče na opšta akademska postignuća učenika. Vladanje vanrednih učenika se ne ocenjuje. Učenici čije su sve završne ocene na kraju školske godine najmanje dovoljne (2) mogu da pređu u sledeći razred. Prosek uspeha ne može se izračunati ako je neka od konačnih ocena 1 (nezadovoljavajuće), u kom slučaju se učenik mora ponovo oceniti.

Na osnovu podataka dobijenih na osnovu izveštaja mentora, korisnici SSMP programa postigli su prilično dobre rezultate jer je njihov prosečan uspeh na kraju 2018/19. š/g bio 3,22, a na kraju 2019/20. š/g bio je 3,45 (za više detalja videti tabele br. 19 i 20 u aneksu).

Međutim, imajući u vidu da su korisnici SSMP programa u prethodne dve školske godine izabrani na osnovu konkursa otvorenog za romske učenike srednjih škola sa prosekom ocena u rasponu od 2,5 – 3,5, racionalno je postaviti pitanje efikasnosti mentorske podrške.

Grafikon br. 10: Prosečne ocene mentorisanih učenika prema polu i školskoj godini

Nijansirana analiza pokazuje da konačna prosečna ocena korisnika postignuta tokom mentorske podrške u prethodne dve školske godine ne govori u prilog efikasnom mentorstvu – prosečan uspeh postignut u dve prethodne školske godine je ispod 3,5, isključujući ženske korisnice programa

u 2019/20. š/g čiji je prosečan uspeh na kraju školske godine bio 3,61 (videti grafikon br. 10).

Uočljivo je da su samo učenici čiji je prosečni uspeh u početnoj fazi bio 2,5 imali koristi od mentorske podrške – dok su svi ostali mentorisani učenici uspeli samo da održe isti prosek ocena.

U svakom slučaju, angažovani mentori treba da budu upoznati sa ovim nalazima i pitanje efikasnosti njihove podrške bi trebalo razmotriti na zajedničkom sastanku FOR-ovog tima i angažovanih mentora. Ovi sastanci trebalo bi da se održavaju najmanje tri puta u školskoj godini – prvo, na početku školske godine (npr. krajem septembra ili početkom oktobra), zatim nakon prvog tromesečja (npr. krajem februara) i pred kraj školske godine (npr. u aprilu ili početkom maja). Predloženi sastanci mogli bi da budu posebno korisni u smislu održavanja fokusa mentora na uspeh mentorisanih učenika.

Sa druge strane, prosečan uspeh 14 učenika (sa državnom stipendijom) kojima je, na osnovu podataka dostavljenih kroz izveštaje mentora iz 2018/19. š/g, takođe pružena FOR-ova mentorska podrška, iznosi 4,26 (videti tabelu br. 6).

Izveštaji mentora iz 2019/20. š/g ne pominju ove učenike iako su neki od njih bili u drugom razredu tokom prethodne školske godine.

Tabela br. 6: Pregled učenika sa državnom stipendijom po regionima i školskoj godini

Region	Pol	Stepen obrazovanja		Razred			Ukupno	Prosečni uspeh na kraju š/g
		3-godišnji	4- godišnji	2.	3.	4.		
APV	Žensko	1	1	1	1		2	3.89
	Muško	1	2	2	1		3	
	Ukupno:	2	3	3	2		5	
CS	Žensko	2	2	2	2		4	4.34
	Muško	2	2	2	1	1	4	
	Ukupno:	4	4	4	3	1	8	
JS	Žensko							4.54
	Muško	1			1		1	
	Ukupno:	1			1		1	
Ukupno:		7	7	7	6	1	14	4.26
		14		14				

Redovno pohađanje – absentizam

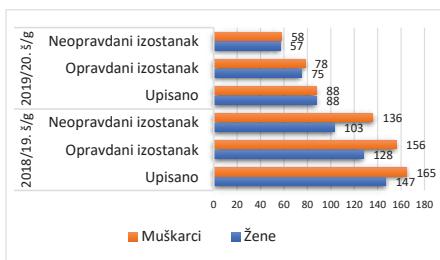
Dobro je poznato da je redovno pohađanje škole presudno za akademski uspeh. Učenici koji redovno pohađaju školu imaju veću verovatnoću da postignu bolje ocene od učenika koji to ne čine.

Čak i ako absentizam negativno utiče na uspeh učenika, jasno je da su neka odsustva neizbežna zbog zdravstvenih problema ili drugih okolnosti. To su odobreni izostanci – opravdani uglavnom od strane lekara, u nekim slučajevima od roditelja/staratelja i retko od nastavnika. Absentizam takođe utiče na prosečni uspeh na kraju školske godine – ocene iz vladanja tokom š/g izražava se opisno na sledeći način: primerno, vrlo dobro, dobro, dovoljno i nedovoljno.

Navika izostajanja iz škole bez navođenja stvarnog ili bilo kog razloga za odsustvovanje sa nastave još je štetnija jer sugeriše da učenici ne daju prioritet obrazovanju onoliko koliko bi trebalo.

Podaci iz izveštaja mentora pokazuju visoku stopu i opravdanih i neopravdanih izostanaka. U 2018/19. samo tri mentorisane učenice su bile redovne i nisu propustile nijedan čas tokom cele školske godine. Broj učenika koji su bili redovni tokom čitave 2019/20. š/g je obećavajući, jer je gotovo deset puta veći – 28 mentoriranih učenika nije propustilo nijedan čas tokom cele školske godine (videti grafikon br. 11 i tabele br. 7 i 8).

Grafikon br. 11: Broj mentorisanih učenika sa (ne)opravdanim izostancima

Podaci pokazuju da je svaki upisani mentorisani učenik izgubio u proseku 3,8 radnih nedelja (od ukupno 39 radnih nedelja po školskoj godini) u 2018/19., dok su mentorisani učenici u 2019/20. š/g izgubili u proseku 3,5 radnih nedelja. Videti tabele br. 7 i 8.

Tabela br. 7: Absentizam u školskoj 2018/19. godini po polu i regionima

Region	Upisano mentorisanih učenika		Broj mentorisanih učenika koji su izostajali sa časova		Prosečan broj izgubljenih časova po upisanom mentorisanom učeniku	
			Oopravdani izostanak	Neopravdani izostanak	U brojevima	U rečima – svaki upisani mentorisani učenik izgubio je u proseku
APV	Žensko	48	45	36	99	3.6 radnih nedelja ²³
	Muško	46	44	40	102	
	Ukupno:	94	89	76	101	
CS	Žensko	36	29	22	109	3.5 radnih nedelja
	Muško	37	34	28	89	
	Ukupno:	73	63	50	99	
JS	Žensko	63	54	45	124	4.3 radnih nedelja
	Muško	82	78	68	118	
	Ukupno:	145	132	113	120	
	Ukupno:	312	284	239	109	3.8 radnih nedelja

Tabela br. 8: Absentizam u školskoj 2019/20. godini po polu i regionima

Region	Upisano mentorisanih učenika		Broj mentorisanih učenika koji su izostajali sa časova		Prosečan broj izgubljenih časova po upisanom mentorisanom učeniku	
			Oopravdani izostanak	Neopravdani izostanak	U brojevima	U rečima – svaki upisani mentorisani učenik izgubio je u proseku
APV	Žensko	26	20	15	104	3.4 radnih nedelja
	Muško	22	21	18	86	
	Ukupno:	48	41	23	96	
CS	Žensko	23	22	16	117	4.2 radnih nedelja
	Muško	16	16	13	117	
	Ukupno:	39	38	29	117	
JS	Žensko	38	33	26	94	2.9 radnih nedelja
	Muško	47	41	27	74	
	Ukupno:	85	74	53	83	
	Ukupno:	172²⁴	153	105	94	3.5 radnih nedelja

- 23 Ovaj proračun zasnovan je na činjenici da organizacija školskog dana i nedelje u srednjem obrazovanju podrazumeva da broj školskih sati ne može biti veći od 28 sati nedeljno. Dostupno na: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-vocational-upper-secondary-education-45_en
- 24 Broj upisanih učenika bio je 176, od čega su dva učenika sa neizvesnim statusom, 2 učenika su odustala i jedan je vanredni učenik

Prema ranijim nalazima službenog inspekcijskog nadzora škola, izostanci se mere milionima, posebno kada je reč o opravdanim. Poslednji javno objavljeni podaci MPNTR-a odnose se na školsku 2011/12. godinu kada je svaki učenik u proseku imao 63 izostanka, odnosno 57,5 opravdanih i 6,4 neopravdana.²⁵

Prosečna stopa pohađanja učenika srednjih škola u 2018/19. godini iznosi je 81%. Stopa pohađanja za 2019/20. š/g nije izračunata jer nije relevantna. Naime, zbog početka pandemije virusa COVID-19 i proglašenja vanrednih mera u martu 2020. godine sve škole su primenjivale obrazovanje na daljinu – onlajn obrazovanje.

Problemi mentorisanih učenika

Prema izveštajima mentora, 53% podržanih učenika nema nikakvih poteškoća, dok se 47% suočava sa bar jednom ili više poteškoća (videti grafikon br. 12).

Grafikon br. 12: Mentorisani učenici sa/bez poteškoća tokom školske 2019/20. godine

Skoro polovina podržanih učenika (82) suočena je sa višestrukim poteškoćama koje ometaju njihovo učenje i obrazovni napredak. Najčešći su tehnički problemi (loša ili nikakva internet veza, nedostatak odgovarajuće tehničke opreme – računara, mobilnog telefona, itd.) u kombinaciji sa nedostatkom samopouzdanja, emocionalnim problemima, slabim ocenama, nedostatkom porodične podrške i na kraju finansijskim problemima. Ovo takođe uključuje dva učenika sa zdravstvenim problemima (videti grafikon br. 13).

Učenici su se suočavali sa velikim problemima na sva tri nivoa: škola (npr. slabe ocene, nedostatak osećaja pripadnosti školi), porodica (nedostatak podrške porodice, nedostatak finansijskih izvora, nedostatak odgovara-

²⁵ Videti više na: <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/229980/Djadi-u-Srbiji-prednjace-u-svetu-po-izostancima.html>

juće tehničke opreme) i lični nivo (nedostatak samopouzdanja i samo-poštovanja, emocionalni problemi, nedostatak motivacije i navika za rad/učenje, zdravstveni problemi).

Grafikon br. 13: Poteškoće sa kojima su se mentorisani učenici suočavali tokom školske 2019/20. godine

Ovi problemi i poteškoće utiču na prisustvo učenika u školi, motivaciju, učenje i obrazovna postignuća uopšte. Ovo takođe ide u prilog tezi da se veza između socio-ekonomskog konteksta učenika i njihovog obrazovnog postignuća čini trajnom i značajnom. Koristeći PISA podatke, OECD je zaključio da je socio-ekonomski status povezan sa značajnim razlikama u učinku u većini zemalja i ekonomija koje učestvuju u PISA-i.²⁶ Učenici iz domova sa niskim socio-ekonomskim nivoom u nepovoljnem su položaju u školama jer im nedostaje akademsko porodično okruženje, što utiče na njihov akademski uspeh u školi. S druge strane, roditelji sa višim socio-ekonomskim statusom mogu svojoj deci da pruže finansijsku podršku i kućne resurse za individualno učenje. Da li su učenici uspešni u školi ili rizikuju rano napuštanje, u velikoj meri zavisi od njihovog socio-ekonomskog statusa (SES). Efekti socio-ekonomskog statusa jasno su prisutni u svim evropskim sistemima obrazovanja i obuke. Uticaj socio-ekonomskog statusa, porodičnog porekla i okruženja za učenje kod kuće prelazi sa jedne na sledeću generaciju.²⁷

26 Dostupno na: <https://www.oecd.org/pisa/PISA%202018%20Insights%20and%20Interpretations%20FINAL%20PDF.pdf>

27 Evropski priručnik za škole, dostupan na: <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools/subarea.cfm?sa=23>

Planovi mentorisanih učenika završnih razreda

Podaci dobijeni iz izveštaja mentora pokazuju da je 109 učenika završnih razreda (43 devojke i 66 dečaka) koji su korisnici SSMP programa završilo srednje obrazovanje u 2018/19. š/g, a 131 (69 devojaka i 62 dečaka) ga je završilo u 2019/20. š/g (videti tabelu br. 9).

Tabela br. 9: Učenici završnih razreda koji su završili srednje obrazovanje u 2018/19. i 2019/20. š/g

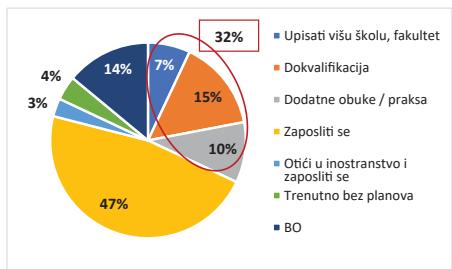
Region	Pol	2018/19. š/g			2019/20. š/g		
		Stepen obrazovanja		Ukupno	Stepen obrazovanja		Ukupno
		3-god	4-god		3-god	4-god	
APV	Žensko	11	7	18	18	3	21
	Muško	15	5	20	13	3	16
	Ukupno:	26	12	38	31	6	37
CS	Žensko	6	2	8	13	7	20
	Muško	17	3	20	6	4	10
	Ukupno:	23	5	28	19	11	30
JS	Žensko	8	9	17	5	23	28
	Muško	16	10	27	20	16	36
	Ukupno:	25	19	44	25	39	64
	Žensko	25	18	43	36	33	69
	Muško	48	18	66	39	23	62
	Ukupno:	74	36	109	75	56	131

Izveštaji mentora nisu se bavili pitanjem planova učenika – pitanje vezano za planove korisnika bilo je adresirano samo za 2019/20. š/g. Većina učenika završnih razreda iz 2019/20. š/g nestrpljivi su da se zaposle odmah nakon diplomiranja (58%), 2,2% planira i zapošljavanje i dalje obrazovanje, 28,1% namerava da nastavi obrazovanje, 10,4% kaže da trenutno nema planova, dok samo dva učenika planiraju da odu u inostranstvo (videti tabelu br. 10).

Tabela br. 10: Planovi mentorisanih učenika koji su uspešno završili srednje obrazovanje u 2019/20. š/g

Region	Pol	Zaposliće se	Zapošljavanje i dalje obrazovanje	Dalje obrazovanje	Još ne zna/nema planova	Odlazi u inostranstvo	Nije u završnom razredu	Ukupno
APV	Žensko	18		2			6	26
	Muško	15		2	2		3	22
	Ukupno:	33		4	2		9	48
CS	Žensko	10		8	2		3	23
	Muško	3	1	5	1	1	5	16
	Ukupno:	13	1	13	3	1	8	39
JS	Žensko	16		6	3	1	12	38
	Muško	16	2	15	2		12	47
	Ukupno:	32	2	21	5	1	24	85
	Žensko	44		16	5	1	21	87
	Muško	34	3	22	5	1	20	85
	Ukupno:	78	3	38	10	2	41	172
				131				

Grafikon br. 14: Planovi učenika za školsku 2019/20. godinu

Planovi svih učenika iz 2019/20. š/g ne razlikuju se mnogo. Planovi za 50% mentorisanih učenika završnih razreda su da se zaposle bilo u zemlji (47%) ili u inostranstvu (3%), dok gotovo trećina mentorisanih učenika (32%) planira da nastavi obrazovanje – samo 12 mentorisanih učenika završnih

razreda (7%) planiraju da upišu fakultet nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja. Videti grafikon br. 14.

Mentorska podrška

Profil angažovanih mentora

Mentori su ili nastavnici, ili drugo pedagoško osoblje, ili psiholozi zaposleni u srednjim školama koje pohađaju korisnici stipendija. Mentore imenuje direktor škole za rad sa stipendistima. Nastavnici postaju mentori nakon završetka obuke, a cilj mentorske podrške je smanjenje stope napuštanja škole, poboljšanje akademskih postignuća i ukupan broj romskih maturanata.²⁸

Profil mentora zasnovan je na podacima iz Eksel datoteka (koje sadrže ime škola, opština, regionalna jedinica, ime i prezime mentora i opis posla mentora u odgovarajućoj školi) koje je obezbedio FOR-ov tim.

Prema tim podacima, FOR je u 2018/19. š/g angažovao 134 mentora, regrutovanih uglavnom među nastavnicima škola (49), profesorima (40) i stručnim saradnicima (pedagozi, psiholozi) (39), uključujući dva bibliotekara, jednog direktora škole i isto toliko pomoćnika direktora, sekretara škole i organizatora praktične nastave. Struktura angažovanih mentora u 2019/20. š/g ista je kao i u prethodnoj školskoj godini, samo bez bibliotekara i sa smanjenim brojem nastavnika (37), profesora (26) i stručnih saradnika (22). Videti tabelu br. 11.

Tabela br. 11: Naziv izvornog radnog mesta angažovanih mentora FOR-a

Naziv radnog mesta angažovanih mentora iz škole	2018/19.	2019/20.
Bibliotekari	2	
Direktor škole	1	2
Pomoćnik direktora	1	1
Sekretar škole	1	1
Nastavnici	49	37
Organizator praktične nastave	1	2
Stručni saradnici (pedagozi, psiholozi)	39	22
Profesori	40	26
Ukupno:	134	92

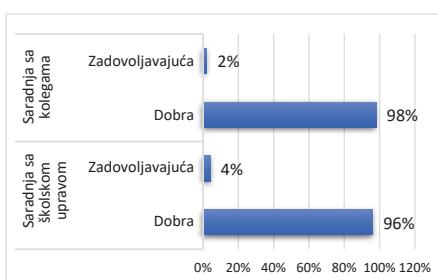
²⁸ Videti više na: <https://www.romaeducationfund.org/training-for-mentors-under-the-project-employment-empowerment-of-young-roma-phase-2-implemented-by-ref-serbia/>

Mentorska podrška je obezbeđena za sve stipendiste tokom obe školske godine – jedan mentor pružao je podršku za najviše pet stipendista. Svaki mentor angažovan u 2018/19. š/g pružao je podršku u proseku za 2,3 mentorisana učenika, a u 2019/20. svaki mentor imao je u proseku 1,9 mentorisanih učenika.

Saradnja sa kolegama i roditeljima

Mentorstvo u školi podrazumeva uključivanje cele srednje škole, a ne samo jednog člana školskog tima izabranog da bude budući mentor. Zbog toga su formati mentorskih izveštaja za obe školske godine sadržali i pitanje koje se odnosi na podršku koju su mentorima pružali bilo Školska uprava, bilo druge kolege unutar škole tokom 2018/19. š/g i odeljenske starešine i predmetni nastavnici tokom 2019/20. š/g.

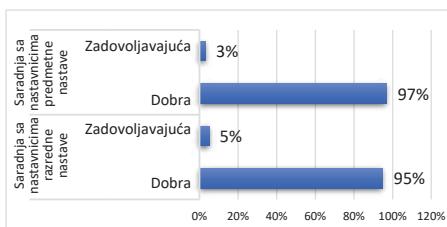
Grafikon br. 15: Podrška Školske uprave i drugih nastavnika – školska 2018/19. godina

Na osnovu podataka iz izveštaja mentora iz obe školske godine, moguće je samo donekle stечи uvid u princip da je uključena cela srednja škola, a ne samo imenovani mentor.

Saradnja između mentora i školske uprave, ostalih kolega, nastavnika razredne i predmetne nastave, prema oceni mentora, pretežno je ocenjena kao dobra i retko je ocenjena kao zadovoljavajuća (videti grafikone br. 15 i 16).

Grafikon br. 16: Podrška nastavnika razredne i predmetne nastave – školska 2019/20. godina

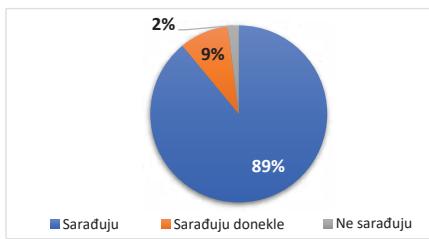

Velika većina mentora izveštava da je njihova saradnja sa nastavnicima razredne (95%) i predmetne nastave (97%) dobra (videti grafikon br. 9). Samo devet mentora tvrdi da imaju zadovoljavajuću saradnju sa nastavnicima razredne nastave

(5%) i šest mentora sa predmetnim nastavnicima (3%). Videti grafikon br. 16.

Nije pitanje da li su ove procene saradnje mentora sa drugim kolegama iskrene, već više šta ova dobra saradnja podrazumeva u smislu najboljeg interesa mentorisanih učenika – i obrnuto, zašto je saradnja sa nekim nastavnicima ocenjena kao zadovoljavajuća – šta je nedostajalo.

Grafikon br. 17: Saradnja mentora i roditelja/staratelja – školska 2019/20. godina

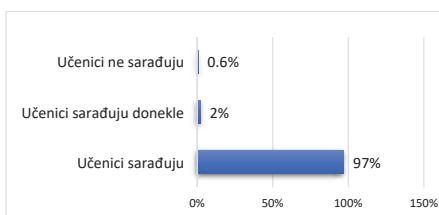

Ocenjujući kooperativnost roditelja mentorisanih učenika tokom mentorske podrške njihovoј deci, mentori izveštavaju da većina roditelja (89%) sarađuje, dok samo retki roditelji sarađuju u određenoj meri (9%) ili ne sarađuju (2%) – videti grafikon br. 17.

Gledano prema opisnim komentarima mentora, čini se da je saradnja mentora sa roditeljima obično povezana sa izostancima i slabim ocenama mentorisanih učenika.

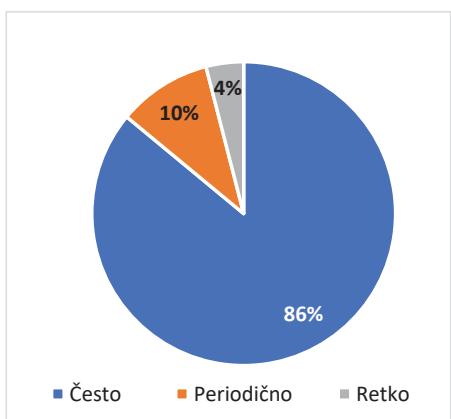
Saradnja sa mentorisanim učenicima

Grafikon br. 18: Saradnja mentora i mentorisanih učenika – školska 2019/20. godina

Prema podacima, saradnja mentora i mentorisanih učenika uglavnom je dobra – 97% mentorisanih učenika sarađuje, dok četvoro mentorisanih učenika (2%) donekle sarađuju, a samo jedan mentorisani učenika ne sarađuje (0,6%) – videti grafikon br. 18.

Grafikon br. 19: Prisustvo mentorisanih učenika na zakazanim sastancima sa mentorom – školska 2019/20. godina

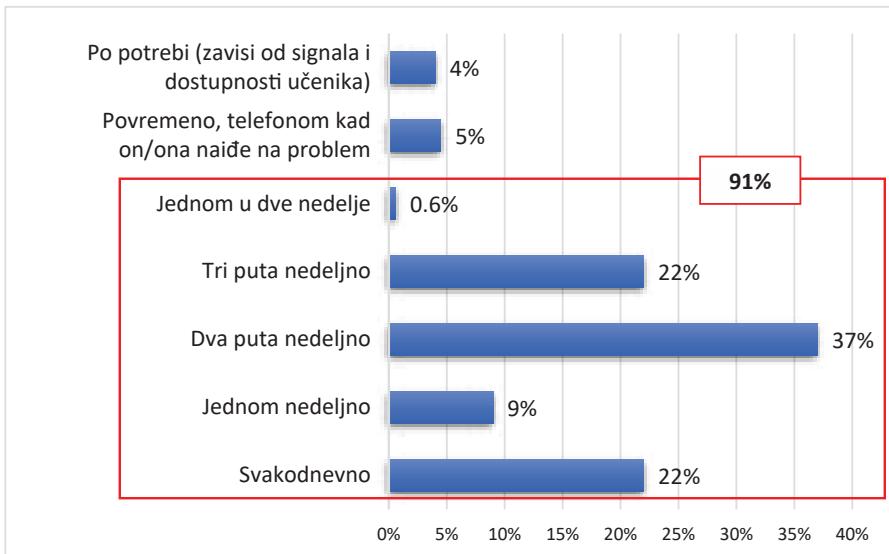
Većina mentorisanih učenika često prisustvuje sastancima (86%) zakazanim sa mentorom – prema belešci mentora, samo sedam mentorisanih učenika (4%) retko prisustvuje sastancima sa svojim mentorom.

Prema navodima mentora, najčešći razlozi za ovih sedam mentorisanih učenika da ne prisustvuju sastancima sa svojim mentorom su sledeći:

- neozbiljnost učenika i nedostatak radnih navika,
- onlajn kontakt je bio loš zbog slabog interneta,
- mentorisani učenik neko vreme nije imao telefon, pa nije mogao da prati nastavu na daljinu,
- učenica je bila trudna i zbog toga nije mogla redovno da pohađa zakazane termine,
- pandemija COVID-19 – časovi na daljinu i loš internet.

Podaci pokazuju da velika većina mentorisanih učenika (91%) ima prilično redovnu komunikaciju sa svojim mentorom, što samo po sebi govori o kvalitetu i efikasnosti mentorske podrške. Ostatak mentorisanih učenika (9%) komunicira sa mentorom samo s vremena na vreme, o čemu bi trebalo razgovarati sa mentorima i osigurati redovnu komunikaciju između mentora i svih podržanih učenika. Videti grafikon br. 20.

Grafikon br. 20: Koliko često mentori komuniciraju sa mentorisanim učenicima?

Grafikon br. 21: Odgovornost mentorisanih učenika

Podučavanje odgovornosti mentorisanom učeniku može biti izazov – međutim, sudeći na osnovu podataka iz izveštaja mentora, velika većina mentorisanih učenika pokazala je svoju odgovornost u pogledu a) tačnosti – dolaska na zakazane sastanke tačno u zakazano vreme, b) prepoznavanja važnosti uvažavanja mentorovog vremena,

c) aktivnog učestvovanja i d) pravovremenog završavanja domaćih zadataka. Videti grafikon br. 21.

Ovi podaci takođe svedoče da se odnos između mentora i većine mentorisanih učenika zasniva na međusobnom poverenju i dobro uspostavljenoj saradnji. To takođe znači da je naporan rad obe strane već nagrađen i da je jedan od najjačih generatora motivacije saznanje da neko računa na vas.

Vrste mentorske podrške

Pitanje koje se odnosi na vrste podrške koju mentori pružaju mentorisanim učenicima obradivano je u izveštajima mentora tokom 2018/19. š/g i tokom prvog tromesečja 2019/20. š/g. U drugom semestru 2019/20. š/g mentori su podneli svoje izveštaje koristeći unapred definisani Gugl upitnik (koji je kreirao FOR-ov tim) kao odgovor na situaciju u vezi sa COVID-19.

Pitanje je bilo zatvorenog tipa i ponudilo je sledećih pet mogućih odgovora:

- a) podrška u učenju,
- b) provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika,
- c) provera uspeha i postignuća učenika,
- d) uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu,
- e) uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti.

Podaci dobijeni iz izveštaja mentora pokazuju da mentori ne pružaju istu vrstu podrške svakom od svojih mentorisanih učenika. Naime, podaci su pokazali da mentori a) prilagođavaju podršku u skladu sa potrebama učenika i da je b) najčešće podrška povezana sa kontrolom uspeha i postignuća. Moglo bi se zaključiti da su mentori prvenstveno usmereni na povеćanje postignuća i uspeha svojih učenika.

Prema podacima 134 mentora angažovana tokom 2018/19. š/g pružila su različite vrste mentorske podrške za 312 učenika – 114 mentorisanih učenika (37%) dobito je podršku u učenju, podrška u poboljšanju ocene i kvalitetu domaćih zadataka pružena je za 144 mentorisana učenika (46%), 124 mentorisana učenika (40%) su bila uključena u dopunsku i/ili dodatnu nastavu, a 97 učenika (31%) u vannastavne aktivnosti. Najčešća vrsta podrške koja je pružena za više od dve trećine mentorisanih učenika (215) odnosi se na proveru uspeha i postignuća učenika (69%). Videti tabelu br. 12.

Tabela br. 12: Broj mentorisanih učenika kojima je pružena određena vrsta mentorske podrške u 2018/19. š/g

Vrste mentorske podrške (Kakvu vrstu podrške uglavnom pružate mentorisanom učeniku?)	Broj mentorisanih učenika (N=312)	
	Br.	%
Podrška u učenju	114	37%
Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika	144	46%
Provera uspeha i postignuća učenika	215	69%
Uključivanje učenika u dopunsку/dodatnu nastavu	124	40%
Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	97	31%
ND	51	16%

Podaci pokazuju da su mentorisanim učenicima pružene različite vrste podrške prilagođene uglavnom njihovim individualnim potrebama, a delom i periodu akademske godine – npr. podrška pružena učenicima tokom prvih meseci akademske godine uglavnom je usmerena na podršku u učenju, dok je, kako se približava kraj semestra ili školske godine, podrška prilično fokusirana na podršku vezanu na poboljšanje ocena učenika, njegov opšti uspeh i postignuća. Podaci takođe pokazuju da su, pored 51 mentorisanog učenika (16%) čiji mentori nisu naveli vrstu mentorske podrške koju su pružali svojim mentorisanim učenicima, mentori pružali različite vrste mentorske podrške raspoređene na preostalih 261 mentorisanih učenika (84%) na sledeći način:

- 35 mentorisanih učenika je pruženo svih pet vrsta podrške,
- 58 mentorisanih učenika dobila je samo jednu vrstu podrške (videti tabelu br. 13),
- 73 mentorisana učenika su dobila 2 vrste podrške (videti tabelu br. 14),
- 68 mentorisanih učenika je dobilo 3 vrste podrške (videti tabelu br. 15),
- 27 mentorisanih učenika je dobilo 4 vrste podrške (videti tabelu br. 16).

Međutim, na osnovu podataka iz izveštaja mentora nije moguće a) utvrditi kako su mentori doneli odluku kom mentorisanom učeniku da pruže koju kombinaciju podrške niti b) proceniti koja je od ovih kombinacija mentorske podrške, nabrojanih u tabelama br. 13, 14, 15 i 16, najefikasnija.

Tabela br. 13: Broj mentorisanih učenika kojima je pružena samo **jedna vrsta** mentorske podrške u školskoj 2018/19. godini

Vrsta mentorske podrške	Br. mentorisanih
Podrška u učenju	9
Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika	8
Provera uspeha i postignuća učenika	35
Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu	1
Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	5
Ukupno:	58

Tabela br. 14: Broj mentorisanih učenika koji su dobili **dve vrste** mentorske podrške u 2018/19. š/g

	Vrsta mentorske podrške	Br. mentorisanih
1.	a) Podrška u učenju e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	4
2.	a) Podrška u učenju b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika	3
3.	a) Podrška u učenju d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu	3
4.	a) Podrška u učenju c) Provera uspeha i postignuća učenika	8
5.	b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika c) Provera uspeha i postignuća učenika	30
6.	b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu	3
7.	c) Provera uspeha i postignuća učenika e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	10
8.	c) Provera uspeha i postignuća učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu	9
9.	d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	3
	Ukupno:	73

Tabela br. 15: Broj mentorisanih učenika koji su dobili **tri vrste** mentorske podrške u 2018/19. š/g

	Vrsta mentorske podrške	Br. mentorisanih
1.	a) Podrška u učenju b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika c) Provera uspeha i postignuća učenika	11
2.	a) Podrška u učenju b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu	5
3.	a) Podrška u učenju c) Provera uspeha i postignuća učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu	14
4.	a) Podrška u učenju c) Provera uspeha i postignuća učenika e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	2
5.	a) Podrška u učenju d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	2
6.	b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika c) Provera uspeha i postignuća učenika e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	10
7.	b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika c) Provera uspeha i postignuća učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu	16

8.	c) Provera uspeha i postignuća učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	8
	Ukupno:	68

Tabela br. 16: Broj mentorisanih učenika koji su dobili četiri vrste mentorske podrške u školskoj 2018/19. godini

	Vrsta mentorske podrške	Br. mentorisanih
1.	a) Podrška u učenju b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika c) Provera uspeha i postignuća učenika d) Uključivanje učenika u dopunsку/dodatnu nastavu	9
2.	a) Podrška u učenju c) Provera uspeha i postignuća učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	5
3.	a) Podrška u učenju b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika c) Provera uspeha i postignuća učenika e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	2
4.	a) Podrška u učenju b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	1
5.	b) Provera ocena i kvaliteta domaćih zadataka učenika c) Provera uspeha i postignuća učenika d) Uključivanje učenika u dopunsku/dodatnu nastavu e) Uključivanje učenika u vannastavne aktivnosti	10
	Ukupno:	27

Ovi podaci o vrstama mentorske podrške ukazuju na važnost sprovođenja eksterne evaluacije mentorskog programa. Temeljna eksterna evaluacija prakse i efikasnosti mentora mogla bi da pruži odgovore na pitanja koja su od vitalnog značaja za dalju uspešnu mentorskiju praksu, a odnose se na sledeće:

- Kako se mentori odlučuju za vrstu mentorske podrške?
- Koji je glavni faktor koji navodi mentora da odluči da li će pružiti jednu ili kombinaciju nekoliko vrsta mentorske podrške mentorisanom učeniku?
- U kojoj meri je neuspeh mentorisanog učenika istovremeno i neuspeh mentora?
- Koji je ključni faktor uspeha mentorske podrške?
- Itd.

Evaluacija mentorskog programa može pomoći da se izvrše neophodna prilagođavanja i, na kraju, da se odredi efikasnost mentorstva. Istovremeno, nalazi eksterne evaluacije mogli bi da se koriste i kao važna i inspirativna povratna informacija mentorima koja bi im sugerisala kako da

poboljšaju svoju praksu – u korist mentorisanih učenika, mentora i čitavih školskih timova posvećenih inkluziji.

Efektivnost mentorske podrške

Procena efikasnosti mentorske podrške zasniva se na sledećim posrednim pokazateljima dostupnim u izveštajima mentora: a) broj učenika koji odsustvuju zajedno sa brojem onih koji su odustali, b) prisustvo na zakazanim sastancima mentora-mentorisani učenik, c) učestalost komunikacije mentor – mentorisani učenik i g) prosek ocena.

Sudeći na osnovu broja izostajanja učenika sa nastave, moglo bi se oceniti da je efikasnost mentorske podrške bila slaba, jer je broj (ne)opravdanih izostanaka alarmantan u obe školske godine. Međutim, absentizam mentorisanih učenika prvenstveno je povezan sa SES-om mentorisanih učenika, a donekle i sa njihovom odgovornošću – stoga absentizam nije nešto što bi mentori mogli u potpunosti da kontrolišu.

Prepreke (koje je UNICEF prepoznao još 2011. godine, a koje su i dalje aktuelne), sa kojima se romska deca i dalje suočavaju u ostvarivanju svojih prava na obrazovanje, još uvek su nepremostive: akutno siromaštvo, neadekvatno stanovanje, ksenofobija i predrasude, socijalna isključenost, učenje na nepoznatom jeziku, pristrasne ocene, nedovoljno prilagođen nastavni program, neadekvatna nastava i hronično nedovoljna finansijska podrška.²⁹

S obzirom na nepovoljni socioekonomski kontekst romskih srednjoškolaca, jasno je da su se mentori (uključujući ostale nastavnike i školu u celini) potrudili da opravdaju izostajanje sa nastave i spreče da mentorisani učenici sa velikim brojem izostanaka odustanu od daljeg školovanja. U tom smislu, efikasnost mentorske podrške mogla bi da se oceni visokim ocenama, jer je samo mali broj mentorisanih učenika odustao od daljeg školovanja tokom obe školske godine – 4,81 u 2018/19. i 2,27 u 2019/20. š/g. S druge strane, romski učenici ne bi trebalo da se smatraju isključivo odgovornim za izostajanje sa nastave – njihovi razlozi su duboko ukorenjeni u njihovom i SES-u njihovih porodica. Naime, dobro je poznato da mladi Romi moraju da brinu o svojoj braći i sestrama dok njihovi roditelji pokušavaju da zarade nešto novca radeći u sivoj zoni ili čak i sami men-

29 UNICEF Pravo romske dece na obrazovanje, Izveštaj o položaju, Švajcarska 2011, dostupan na: <https://www.unicef.org/eca/media/1566/file/Roma%20education%20position%20paper.pdf>

tori moraju povremeno da rade (takođe u sivoj zoni) kako bi finansijski podržali svoje porodice.

Ovi razlozi se takođe odnose i na propuste mentorisanih učenika da prisustvuju redovnim zakazanim sastancima sa svojim mentorom. Učestalost komunikacije mentora i mentorisanih učenika dosta zavisi od toga.

Očigledno je da mentori (uključujući i škole u celini) čine sve što je u njihovoj moći da spreče da romski srednjoškolci napuste školu, postignu najbolje rezultate i nastave školovanje. Međutim, svi ovi napori mentora i njihovih škola ne rešavaju probleme mentorisanih učenika, jer to nije područje njihove odgovornosti – oni samo omogućavaju romskim učenicima da nastave školovanje bez obzira na okolnosti i faktore koji ih u tome ometaju.

Ovo sugerše da su mentori, kao i čitave škole, primenili pojedine ili kombinaciju sledećih mehanizama: a) povećana tolerancija, b) smanjeni kriterijumi i c) mala očekivanja. Nijedan od ovih mehanizama se ne bavi uzrocima već posledicama i stoga nije sasvim delotvoran – ako se ostave po strani sve ostale neželjene i negativne implikacije ovih mehanizama.

Pitanja koja ostaju otvorena su: u kojoj meri su ovi mehanizmi korisni u pogledu dobrobiti i budućnosti romskih učenika i kada počinju da bivaju štetni, ako uopšte postaju? Da li su ovi mehanizmi nepisani deo afirmativnih mera³⁰ ili su samo dobromerni čin mentora i škole čiji je cilj da po svaku cenu podrže mentorisanog učenika? I koji bi bio najefikasniji način da se odgovori na niska očekivanja nastavnika?

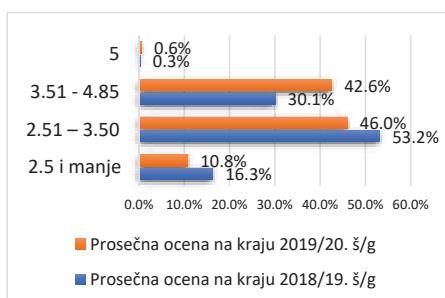
Kada je reč o prosečnom uspehu mentorisanog učenika, mora se ponoviti da su učenici upisani u prethodne dve školske godine izabrani na osnovu konkursa otvorenog za učenike romske nacionalnosti sa prosečnim uspehom od 2,5 do 3,5.

Posmatrano iz ovog ugla, čini se da je mentorska podrška bila efikasna samo za manje od jedne trećine mentorisanih učenika (30,1%) u 2018/19. i nešto manje od polovine (42,6%) mentorisanih učenika u 2019/20. koji

30 Mere afirmativne akcije usmerene na romsku populaciju sprovođe se sporadično od 2003. godine, a sistematski od 2005. godine, sa ciljem podsticanja obrazovanja romskih učenika kako bi se poboljšao budući finansijski i socijalni status romske populacije uopšte. „Analiza primene afirmativnih mera u oblasti obrazovanja Roma i preporuke za poboljšanje mera“, Jasminka Čekić Marković, SIPRU 2016. Dostupno na: <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/en/analysis-of-the-application-of-affirmative-measures-in-the-field-of-roma-education-and-recommendations-for-improvement-of-measures-study-published/>

su završili školsku godinu sa mnogo većim prosečnim uspehom u poređenju sa prosečnim uspehom koji su imali prilikom upisa. Videti grafikon br. 22 i tabelu br. 17.

Grafikon br. 22: Prosečni uspeh mentorisanih učenika na kraju školske godine

Štaviše, između 10,8% i 16,3% mentorisanih učenika nije video nikakve koristi od mentorske podrške tokom ove dve prethodne školske godine.

Gotovo polovina (46%) mentorisanih učenika iz 2018/19. i nešto više od polovine (53,2%) mentorisanih učenika iz 2019/20. godine

ostalo je u istom opsegu prosečnog uspeha kao i prilikom upisa. Videti grafikon br. 22 i tabelu br. 18.

Tabela br. 17: Prosečni uspeh mentorisanih učenika po školskoj godini

Ocene	Prosečni uspeh na kraju 2018/19. š/g nakon popravnog ispita i razrednog ispita ³¹	Prosečni uspeh na kraju 2019/20. š/g nakon popravnog ispita i razrednog ispita
2.5 i manje	51	19
2.51 – 3.50	166	81
3.51 – 4.85	94	75
5.00	1	1
Ukupno:	312	176

³¹ Engleska verzija Zakona o srednjem obrazovanju koristi termin završni ispit (za razredni ispit) i popravni ispit (za popravni ispit) - videti članove 55. i 56. Zakona – Zakon o srednjem obrazovanju, dostupan na: <https://erasmusplus.rs/wp-content/uploads/2015/03/The-Law-on-Secondary-Education-ENGLESKI.doc>

Tabela br. 18: Prosečni uspeh mentorisanih učenika po školskoj godini i semestru

Ocene	2018/19. š/g	2019/20. š/g			
	Prosečni uspeh nakon popravnog ispita i razrednog ispita	Prosečni uspeh na kraju prethodnog razreda	Prosečni uspeh na kraju 1. semestra	Prosečni uspeh na kraju š/g	Prosečni uspeh nakon popravnog ispita i razrednog ispita
Neocenjeno	22		24	8	5 ³²
1.00	5		63	3	
2.00 – 2.94	112	81	21	42	45
3.00 – 3.93	125	73	51	85	88
4.00 – 4.85	47	22	17	37	37
5.00	1			1	1
Ukupno:	312		176		

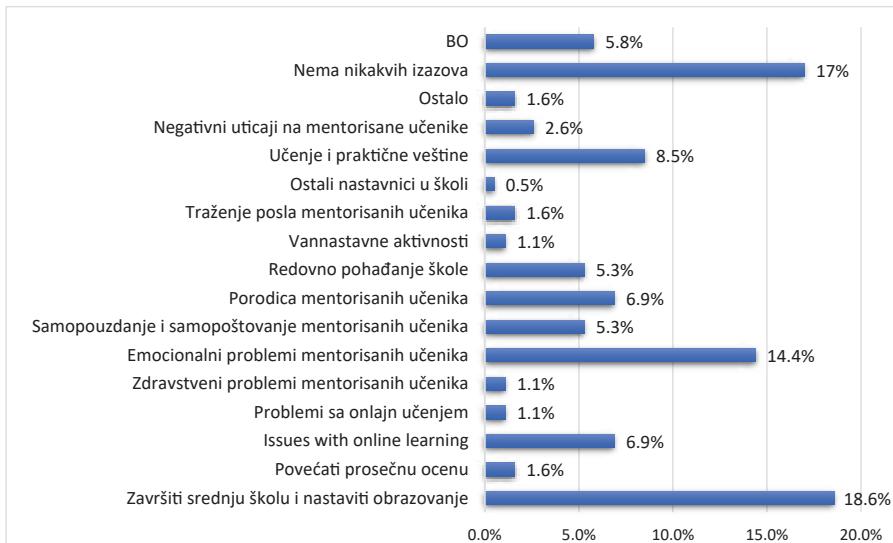
Izazovi za mentore

Podaci iz izveštaja mentora pokazuju da 43 mentora (od 92 angažovana) u 2019/20. š/g ili nisu imali izazove (32) ili nisu dali nikakav odgovor na temu *Izazovi u vašem radu sa učenikom*. Preostalih 49 mentora dalo je 188 višestrukih odgovora.

Najčešći izazovi sa kojima su se mentori susretali bili su oni koji su se odnosili na uspešan završetak nastave mentorisanih učenika, maturske ispite i nastavak obrazovanja (18,6%), motivaciju mentorisanih učenika za učenje (14,4%), jačanje veština za učenja i praktičnih veština mentorisanih učenika (8,5%), redovno pohađanje nastave (5,3%) i saradnju sa porodicama mentorisanih učenika (6,9%). Izazovi sa učenjem na daljinu pojavili su se nakon što je zbog pandemije virusa COVID-19 uvedena on-lajn nastava. Videti grafikon br. 23 i tabelu br. 31 u aneksu.

³² Četiri učenika su napustila školu, a jedna mentorisana učenica smatrana je redovnim učenikom ali je ostala neocenjena zbog trudnoće.

Grafikon br. 23: Izazovi za mentore – školska 2019/20. godina

Zaključci

Podaci iz izveštaja mentora pokazuju složenost mentorskog programa i njegovu važnost za unapređenje obrazovanja romskih adolescenata. Mentorsku podršku romskim srednjoškolcima pruža samo FOR kroz SSMP program.

Bez primene FOR-ovog SSMP programa broj romskih učenika koji su se upisali i završili srednjoškolsko obrazovanje bio bi znatno manji – bez obzira na program afirmativnih mera.³³

Od sistemskog uvođenja afirmativnih mera upisa u srednje škole (od školske 2005/06., zaključno sa školskom 2018/19. godinom), upisano je 8.324 učenika romskog porekla. Više od 65% upisanih putem afirmativnih mera koji su korisnici stipendija i koji imaju mentorsku podršku završilo je srednjoškolsko obrazovanje.³⁴

Kroz FOR-ov SSMP program (od školske 2007/08. do školske 2019/20. godine) upisano je 4.129 romskih adolescenata i 54,1% njih je završilo srednjoškolsko obrazovanje. Videti tabelu br. 33 u aneksu.

Prepreke (koje je UNICEF otkrio 2011. i koje su još uvek aktuelne) sa kojima se suočavaju romska deca u ostvarivanju prava na obrazovanje i dalje su nepremostive: akutno siromaštvo, neadekvatno stanovanje, ksenofobija i predrasude, socijalna isključenost, učenje na nepoznatom jeziku, pristrasne ocene, otuđujuće gradivo, neadekvatna nastava i hronično nedovoljno finansiranje. Zbog toga su, između ostalog, stope napuštanja srednjoškolskog obrazovanja posebno visoke u trogodišnjem stručnom obrazovanju, koje češće pohađaju učenici iz osjetljivih grupa.

A jedna od ključnih strategija za rešavanje razlike u upisu i dostignući-ma između učenika romskog porekla i većine učenika je efikasna primena SSMP programa i (posebno) mentorska podrška.

³³ Program afirmativnih mera za upis učenika romske populacije u srednje škole uvodi se 2003. godine, a sistematski se sprovodi od 2005. godine.

³⁴ Godišnji izveštaj o primeni akcionog plana za sprovođenje strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, objavljen u maju 2019. Dostupan na: <http://www.mprn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/08/AP-SROS-IZVESTAJ-15jun-Eng.pdf>

Preporuke

Na osnovu podataka iz izveštaja mentora može se preporučiti sledeće:

1. Neophodno je nastaviti sa mentorskom podrškom i obezbediti upis osmaka u srednje škole svake školske godine kako bi se povećao broj romskih adolescenata koji završavaju srednje obrazovanje.
2. Potrebno je da se mentorska podrška institucionalizuje i da se intenziviraju napor u tom pravcu budući da je FOR, u saradnji sa MPNTR, već pokrenuo taj proces pre nekoliko godina. Ovo pitanje bi takođe trebalo da se adresira i u svim drugim zemljama u kojima se primenjuje FOR-ov mentorski program – s obzirom da su to zemlje u kojima pitanje institucionalizacije mentorskog programa još uvek nije ni pokrenuto.
3. Dualno obrazovanje zahteva posebnu pažnju jer obezbeđuje uslove za sticanje, usavršavanje i razvijanje kompetencija u skladu sa potrebama tržišta rada, a takođe omogućava zapošljavanje nakon završetka obrazovanja. Dobro je poznato da zemlje sa dualnim Stručnim obrazovanjem i obukama (VET) SOO programima imaju dokazano nižu stopu nezaposlenosti mladih od onih sa slabim SOO sistemom.
4. Kampanja za učenike osmog razreda osnovnih škola od vitalnog je značaja za unapređivanje srednjoškolskog obrazovanja među romskom zajednicom. Tokom ovih pandemijskih mera to bi moglo da se uradi na daljinu ili u saradnji sa srednjim školama koje su već uključene u SSMP program.
5. Obuka mentora u smislu stavljanja više fokusa na mentorske tehnike i individualni pristup učenicima, npr. važan je individualni plan razvoja. Fokus bi takođe mogao da bude stavljen na vežbanje mentora kako povećati samopoštovanje učenika, njihovo samopouzdanje, motivaciju za školovanje, davanje prioriteta obrazovanju, itd.
6. Redovnim pohađanjem trebalo bi se pozabaviti zajedno sa mentorima i mentorisanim učenicima – bilo bi korisno i dosta efektivno organizovati najmanje dva grupna sastanka sa mentorima i mentorisanim učenicima po školskoj godini – jedan na kraju prvog, a drugi pre kraja drugog tromesečja. Ključne teme ovih sastanaka mogле bi biti redovno prisustvo, smanjenje absentizma i izazovi mentora.

7. Gugl upitnik kao format izveštavanja za mentore trebalo bi da bude dopunjeno pitanjima koja se odnose na dualno obrazovanje mento-risanih učenika i njihovu praksu u odgovarajućim firmama i pre-duzećima na lokalnom nivou.

Aneksi

Tabela br. 19: Opšti pregled – sažetak podataka za školsku 2018/19. godinu

Region	Broj opština	Broj srednjih škola	Broj mentorata	Broj mentorisanih učenika po polu	Razred			Stepen obrazovanja	Broj mentorisanih učenika koji su izostali sa nastave	Redovni učenici	Drugi učenici ³⁵	Prosječni uspeh redovnih mentorisanih učenika na kraju š/g			
					2.	3.	4.								
APV	23	35	40	Ž	48	27	14	7	31	17	45	3,39			
				M	46	23	18	5	30	16	44	3,16			
				Ukupno:	94	50	32	12	61	33	89	76	81	13	3,26
CS	21	33	36	Ž	36	20	14	2	23	13	29	22	31	5	3,40
				M	37	13	21	3	24	13	34	28	35	2	3,11
				Ukupno:	73	33	35	5	47	26	63	50	66	7	3,25
JS	24	45	58	Ž	63	18	35	10	19	44	54	45	52	11	3,12
				M	82	37	35	10	40	42	78	68	72	10	3,20
				Ukupno:	145	55	70	20	59	86	132	113	124	21	3,16
Ukupno:	103	113	134	Ž	147	65	63	19	73	74	128	103	125	22	3,30
				M	165	73	74	18	94	71	156	136	146	19	3,16
				312	138	137	37	167	145	284	239	271	41	312	3,22

35 Ova kategorija uključuje vanredne učenike, učenike koji su napustili školovanje, učenike koji su na kraju školske godine ostali neocenjeni u svim predmetima, učenike upućene da ponove razred i učenike sa državnom stipendijom - za više detalja pogledajte odeljak Status mentorisanih u ovom izveštaju.

Zrenjanin	Hemijsko-prehrambena i tekstilna škola „Uroš Predić“ Zrenjanin	Milan Galić	1	2	1	3
Kanjiža	Poljoprivredno-tehnički srednjoškolski centar „Besedeš Jožef“ Kanjiža	Beata Kereši Šoti	1	1		1
Kikinda	Srednja stručna škola „Miloš Crnjanski“	Darko Mihajlović	2	2	1	3
	Tehnička škola Kikinda	Milena Rankov				
Kovin	Srednja stručna škola „Vasa Pelagić“	Venera Arsenov Bojović	1	3	1	4
Novi Kneževac	Srednja škola „Dositij Obradović“	Zorica Jolić	1	1	2	3
Novi Sad	Srednja škola „Svetozar Miletić“	Nataša Čeri Vidaković	3	6	1	7
	Tehnička škola „Pavle Savić“	Tatjana Kemiveš				
	Saobraćajna škola „Pinki“	Maja Krstić				
Odžaci	Gimnazija i ekonomска škola „Jovan Jovanović Zmaj“	Dragana Ivanović	2	2	2	2
	Tehnička škola Odžaci	Svetlana Ivanišević				
Pančevo	Mačinska škola „Pančevo“	Ljiljana Šelmić	3	2	4	6
	Medicinska škola „Stevica Jovanović“ Pančevo	Tamara Todorović				
	Tehnička škola „23. maj“ Pančevo	Sofija Matejić				
Pećinci	Tehnička škola „Milenko Verkić - Neša“	Snežana Janičić	2	5	3	8
		Sanja Dujić				
Ruma	Srednja tehnička škola „Milenko Brzak - Uča“	Mira Tomić	1		3	3
Sombor	Srednja tehnička škola	Duško Jež	4	5	2	7
	Srednja ekonomска škola	Valerija Forgić				
	Srednja poljoprivredno-prehrambena škola	Tijana Skokić				
	Srednja škola „Sveti Sava“ Sombor	Gordana Nikolić				
Srpska Crnja	Srednja škola „Đura Jakšić“	Gordana Deretić	2	4		4
		Olivera Tomas				
Stara Pazova	Tehnička škola	Zorica Kešelj	2	2	5	7
		Suzana Turudić				
Subotica	Ekonomska srednja škola „Bosa Miličević“	Nevenka Žeželj	2	1	2	3
	Muzička škola Subotica	Nina Milosavljević				
Titel	Srednja škola „Mileva Marić“	Zorica Pešti	1		2	2
Čoka	Hemijsko-prehrambena srednja škola Čoka	Jelena Gavrić	1		1	1
Ukupno:			40	48	46	94

Region: Centralna Srbija

Opština	Naziv škole	Mentor		Broj mentorisanih		
		Ime i prezime	Broj mentora	Ž	M	Ukupno
Beograd	Škola za negu lepote	Branka Oreščanin	11	18	12	30
		Milijana Andrejić				
	Poljoprivredna škola sa domom učenika PK Beograd	Snežana Ivetić				
	Tehnička škola GSP	Marija Milijev				
		Ivana Perišić				
	Trgovačka škola	Olivera Andonović				
		Zorica Mihailović				
	Ugostiteljsko-turistička škola	Dara Stevanović				
	Farmaceutsko-fizioterapeutска škola	Vesna Gambiroža				
	Hemijsko-prehrambena tehnološka škola	Žaklina Jovanović				
Valjevo	Ekonomskička škola „Valjevo“	Filip Gračanin	1	4		4
Velika Plana	Ekonomsko-ugostiteljska škola „Vuk Karadžić“	Dalibor Denčić	1	2		2
Grocka	Srednja škola	Valentina Stameni	1	1		1
Guča	Srednja škola „Dragačevo“	Bojana Perović	1		2	2
Zemun	Politehnička škola za nove tehnologije/Novi Beograd	Sanja Mijatović	1		1	1
Kostolac	Tehnička škola sa domom učenika „Nikola Tesla“	Merima Ristić	1		1	1
Koceljeva	Srednja škola	Daliborka Marić	1		3	3
Kragujevac	Srednja stručna škola	Sanja Milojević	2	1	2	3
	Trgovinsko-ugostiteljska škola „Toza Dragović“	Marija Baščarević				
Lazarevac	Tehnička škola „Kolubara“	Mirjana Nikolić	1		1	1
Loznica	Tehnička škola	Gordana Đokić Ljubičić	2	1	1	2
	Srednja škola „Sveti Sava“	Dejan Filipović				
Mali Zvornik	Srednja škola – Mali Zvornik	Snežana Spasenović	1	1		1
Mionica	Srednja škola „Mionica“	Slađana Jevremović	1	1	1	2
Obrenovac	Poljoprivredno-hemijaska škola	Biljana Vuletić	2	1	3	4
	Tehnička škola Obrenovac	Mirjana Lainović				
Paraćin	Tehnička škola	Vladan Bogdanović	1		1	1
Priboj	Mašinsko-elekrotehnička škola	Saša Vlahović	1	1		1
Svilajnac	Poljoprivredno-veterinarska škola sa domom učenika „Svilajnac“	Lidija Nedeljković	1	1		1
Smederevo	Ekonomsko-trgovinska škola	Silvija Antić	2	2	2	4
	Tehnička škola	Olivera Petrović				
	Tekstilno-tehnološka i poljoprivredna škola „Despot Đurađ“	Nema mentora				
Smederevska Palanka	Mašinsko elektrotehnička škola „Goša“	Slađana Milić	2	2	3	5
	Srednja škola „Žikica Damjanović“	Milijana Opačić				
Ćuprija	Tehnička škola	Jelena Ivetić	2		3	3
	Medicinska škola	Dragana Grubač				
Šabac	Tehnička škola Šabac	Dušanka Jovanović	1		1	1
Ukupno:			36	34	37	73

Region: Južna Srbija						
Opština	Naziv škole	Mentor		Broj mentorisanih		
		Ime i prezime	Broj mentora	Ž	M	Ukupno
Aleksinac	Poljoprivredna škola „Šumatovac“	Vučina Miletić	2	1	1	2
	Tehnička škola „Prota Stevan Dimitrijević“	Marija Đorđević				
Babušnica	Tehnička škola	Kamen Manoilov	1	1	2	3
Bela Palanka	Srednja škola „Niketa Remezijanski“	Sonja Đurić	1		2	2
Bor	Mašinsko – elektrotehnička škola Bor	Ivan Šumkoski	1		1	1
Bujanovac	Stručna škola „Sveti Sava“	Snežana Mišić	2	6	2	8
		Biserka Jović				
Varvarin	Srednja škola	Nataša Marković	1	1		1
Vladičin Han	Tehnička škola	Lovorka Dragojlović Jović	1	1	3	4
Vlasotince	Tehnička škola	Dragana Stanković	1	1		1
Vranje	Hemijsko-tehnološka škola	Biljana Radenković	4	4	7	11
	Tehnička škola	Dejan Đerić				
	Srednja poljoprivredno-veterinarska škola „Stevan Sindelić“	Ivan Mitić				
		Elizabeta Tirnanić				
Grdelica	Srednja škola Grdelica	Ana Andelković	2	4	4	8
		Milica Stojanović				
Dimitrovgrad	Gimnazija „Sveti Kirilo i Metodije“	Jelena Ilić	1	1		1
Žitorađa	Srednja škola	Milan Filipović	1	3	2	5
Zaječar	Medicinska škola	Irena Živanović	2		2	2
	Ekonomsko-trgovinska škola	Milena Kocić				
Kraljevo	Mašinska tehnička škola "14. oktobar" Kraljevo	Vesna Dragojević	4	2	3	5
	Poljoprivredno-hemijiska škola „Dr Đorđe Radić“	Aleksandra Jovankin				
	ŠOSO „Ivo Lola Ribar“ Kraljevo	Marsela Eskenazi				
		Milutinović				
Kruševac	Hemijsko-tehnološka škola	Snežana Stanković	3	2	4	6
	Prva tehnička škola Kruševac	Lela Mijailović				
		Danijela Simonović				
Lebane	Srednja tehnička škola „Vožd Karađorđe“	Vojin Čevrljaković	1		2	2
Leskovac	Trgovinsko-ugostiteljska škola Leskovac	Vesna Dimitrijević	5	6	6	12
	TŠ „Rade Metalac“	Dragana Stojanović				
	Hemijsko-tehnološka škola „Božidar Đorđević Kukar“	Olivera Ilić				
		Ivica Stanković				
	Škola za tekstil i dizajn	Saša Zlatković				
Medveda	Tehnička škola „Nikola Tesla“	Dragan Lazić	1		1	1
		Milena Mladenović	1		1	1

Niš	Elektrotehnička škola „Mija Stanimirović“	Mira Dimitrijević	8	8	12	20
	Elektrohemička škola „Nikola Tesla“	Tatjana Šubarević				
	Mašinska škola Niš	Bojan Veličković				
	Prehrambeno-hemijska škola	Ljiljana Vujačklija				
	Srednja stručna škola	Predrag Trajković				
	Trgovinska škola	Vladimir Gagulić				
	Škola mode i lepote	Sladana Peković				
Pirot	Tehnička škola	Bratislav Dimitrijević	8	16	18	34
	Mlekovska škola sa domom učenika „Dr Obren Pejić“	Dragana Jovanović				
	Tehnička škola	Žana Živković-Ranđić				
	Srednja stručna škola Pirot	Jelena Veličković				
		Marija Gogić				
		Milica Živković				
	Ekonomска škola Pirot	Dragan Đorđević				
Preševo		Slavica Nikolić				
	Srednja tehnička škola	Nenad Manasijević	5	2	5	7
	Poljoprivredna škola „Radoš Jovanović Selja“	Tatjana Ranđelović				
		Milica Đokić				
	Tehnička škola „15. maj“	Dušanka Radovanović				
		Nebojša Cekić				
		Gordana Vukajlović				
Sokobanja	Srednja škola „Branislav Nušić“	Marija Krstić Velojić	2	4	3	7
Surdulica	Tehnička škola „Nikola Tesla“	Radmila Ilić				
	Poljoprivredno-šumarska škola „Josip Pančić“	Žarko Trifunović				
Ukupno:			59	63	82	145

Tabela br. 22: Broj mentorisanih učenika i mentora po regionima, opštinama i školama na kraju školske 2019/20. godine

Region: Vojvodina						
Opština	Naziv škole	Mentor		Broj mentorisanih		
		Ime i prezime	Broj mentora	Ž	M	Ukupno
Bač	Poljoprivredna škola	Nema mentora			2	2
Bela Crkva	Tehnička škola „Sava Munčan“ Bela Crkva	Zorica Živković	2	1	1	2
		Zorka Turtureja				
Bećej	Tehnička škola Bećej	Maja Radošević	2	4	2	6
	Ekonomsko-trgovinska škola	Olivera Divljak				
Vrbas	Srednja stručna škola 4. juli" Vrbas	Jelena Dobrijević	2	1	2	3
		Jelena Šabanović Nedić				
Vršac	Poljoprivredna škola „Vršac“	Marija Mitrovanov Milojević	1		1	1
Žabalj	Srednja škola „22. oktobar“	Ines Bereš	1	2	1	3
Kanjiža	Poljoprivredno-tehnički srednjoškolci centar „Besedeš Jožef“ Kanjiža	Beata Kereši Šotić	1	1		1
Kikinda	Tehnička škola Kikinda	Milena Rankov	1		1	1
Kovin	Srednja stručna škola „Vasa Pelagić“	Venera Arsenov Bojović	1	2	1	3
Novi Kneževac	Srednja škola „Dositej Obradović“	Zorica Jolić	1		1	1
Novi Sad	Tehnička škola „Pavle Savić“	Tatjana Kemiveš	2	3		3
	Saobraćajna škola „Pinki“	Dragan Panić				
Odžaci	Tehnička škola Odžaci	Svetlana Ivanišević	1		1	1
Pančevo	Mašinska škola „Pančevo“	Ljiljana Šalmić	3	2	1	3
	Medicinska škola „Stevica Jovanović Pančevo“	Klara Rašović				
	Tehnička škola „23. maj“ Pančevo	Sofija Matejić				
Pećinci	Tehnička škola „Milenko Verkić - Neša“	Snežana Janičić	2	3	2	5
		Sanja Dujić				
Ruma	Srednja tehnička škola „Milenko Brzak - Uča“	Mira Tomić	1		2	2
Sombor	Srednja škola „Sveti Sava“ Sombor	Gordana Nikolić	1	4		4
Srpska Crnja	Srednja škola „Đura Jakšić“	Gordana Deretić	2	3		3
		Olivera Tomas				
Staraz Pazova	Tehnička škola	Zorica Kešelj	2		3	3
		Suzana Turudić				
Subotica	Ekonomска srednja škola „Bosko Milićević“	Nevenka Žeželj	1		1	1
Ukupno:				27	26	22
					48	

Region: Centralna Srbija

Opština	Naziv škole	Mentor		Broj mentorisanih		
		Ime i prezime	Broj mentora	Ž	M	Ukupno
Beograd	Škola za negu lepote	Milijana Andrejić	8	13	5	18
	Tehnička škola GSP	Marija Milijev				
		Ivana Perišić				
	Trgovačka škola	Olivera Andonović				
		Svetlana Petrović				
	Ugostiteljsko-turistička škola	Jovana Đokić				
		Dara Stevanović				
	Farmaceutsko-fizioterapeutska škola	Vesna Gambiroža				
Valjevo	Ekonomска škola „Valjevo“	Dragan Timotić	1	4		4
Grocka	Srednja škola	Valentina Stamena	1	1		1
Zemun	Politehnička škola za nove tehnologije/Novi Beograd	Sanja Mijatović	1		1	1
Kostolac	Tehnička škola sa domom učenika „Nikola Tesla“	Merima Ristić	1		1	1
Kragujevac	Srednja stručna škola	Sanja Milojević	2	1	2	3
	Trgovinsko-ugostiteljska škola „Toza Dragović“	Marija Baščarević				
Loznica	Srednja škola „Sveti Sava“	Dejan Filipović	1	1		1
Mali Zvornik	Srednja škola – Mali Zvornik	Snežana Spasenović	1	1		1
Obrenovac	Tehnička škola Obrenovac	Mirjana Lainović	1		2	2
Svilajnac	Poljoprivredno-veterinarska škola sa domom učenika „Svilajnac“	Jasmina Andrić	1	1		1
Smederevo	Tehnička škola	Slađana Tomić	1		1	1
Smederevska Palanka	Mašinsko elektrotehnička škola „Goša“	Slađana Milić	2	1	2	3
	Srednja škola „Žikica Damjanović“	Milijana Opačić				
Čuprija	Tehnička škola	Jelena Ivetić	2		2	2
	Medicinska škola	Dragana Grubač				
Ukupno:			23	23	16	37

Region: Južna Srbija

Opština	Naziv škole	Mentor		Broj mentorisanih		
		Ime i prezime	Broj mentora	Ž	M	Ukupno
Aleksinac	Poljoprivredna škola „Šumatovac“	Vučina Miletić	2	1	1	2
	Tehnička škola „Prota Stevan Dimitrijević“	Marija Đorđević				
Babušnica	Tehnička škola	Kamen Manoilov	1	1	1	2
Bela Palanka	Srednja škola „Niketa Remezijanski“	Sonja Đurić	1		2	2
Bujanovac	Stručna škola „Sveti Sava“	Jelena Krstić	2	1	2	3
Vladičin Han	Tehnička škola	Lovorka Dragojlović Jović	1	1	1	2
Vlasotince	Tehnička škola	Dragana Stanković	1	1		1
Vranje	Hemijsko-tehnološka škola	Biljana Radenković	4	2	6	8
	Tehnička škola	Dalibor Bogdanović				
	Srednja poljoprivredno-veterinarska škola „Stevan Sindelić“	Ivan Mitić				
		Elizabeta Tirnanić				
Grdelica	Srednja škola Grdelica	Ana Andelković	2	3	2	5
		Milica Stojanović				
Žitorađa	Srednja škola	Milan Filipović	1	2	2	4
Zaječar	Ekonomsko-trgovinska škola	Milena Kocić	1		1	1
Kraljevo	Mašinska tehnička škola „14. oktobar“ Kraljevo	Vesna Dragojević	2	2	2	2
	ŠOSO „Ivo Lola Ribar“ Kraljevo	Snežana Stanković				
Kruševac	Hemijsko – tehnološka škola	Lela Mijailović	1	2	1	3
Lebane	Srednja tehnička škola „Vožd Karađorđe“	Vesna Dimitrijević	1		2	2
Leskovac	Trgovinsko-ugostiteljska škola Leskovac	Dragana Stojanović	5	6	6	12
	TŠ „Rade Metalac“	Olivera Ilić				
	Hemijsko-tehnološka škola „Božidar Đorđević Kukar“	Ivica Stanković				
	Škola za tekstil i dizajn	Saša Zlatković				
		Dragan Lazić				
Medveda	Tehnička škola „Nikola Tesla“	Milena Mladenović	1		1	1
Niš	Elektrotehnička škola „Nikola Tesla“	Tatjana Šubarević	6	4	7	11
	Mašinska škola Niš	Bojan Veličković				
	Srednja stručna škola	Ljiljana Vučaklija				
	Trgovinska škola	Vladimir Gagulić				
	Škola mode i lepote	Slađana Peković				
Pirot	Tehnička škola	Vladimir Valčić	8	14	10	24
		Dragan Đorđević				
	Ekonomski škola Pirot	Milica Živković				
	Mlekarska škola sa domom učenika „Dr Obren Pejić“	Dragana Jovanović				
	Tehnička škola	Radmila Živković				
		Jelena Veličković				
	Srednja stručna škola Pirot	Marija Gogić				

Preševu	Srednja tehnička škola	Marina Jaćimović	1	1	1
Prokuplje	Poljoprivredna škola „Radoš Jovanović Selja“	Tatjana Randelović	2	1	3
	Tehnička škola „15. maj“	Nebojša Cekić			
Surdulica	Poljoprivredno-šumarska škola „Josif Pančić“	Žarko Trifunović	2	4	6
	Tehnička škola „Nikola Tesla“	Radmila Ilić			
Ukupno:			44	39	50
Ukupno:			44	39	50
Ukupno:			44	39	50

Tabela br. 23: Oblasti obrazovanja i obrazovni profil prema polu u školskoj 2018/19. godini

Oblasti obrazovanja/budućeg rada	Obrazovni profil	Devojke	Dečaci	Ukupno
Kultura, umetnost i odnosi s javnošću (uključujući srednje muzičke i baletske škole za talentovane učenike)	1. Aranžer u trgovini	1		2
	2. Muzički izvođač – flauta	1		
Tekstilna i kožarska industrija	3. Konfekcionar tekstila	1		14
	4. Mehaničar tekstilnih mašina	1	3	
	5. Modelar obuće		1	
	6. Modelar odeće	3	2	
	7. Industriski krojač		1	
	8. Modni krojač	2		
	9. Arhitektonski tehničar	1		
	10. Dekorater zidnih površina		1	
Gimnazija	11. Gimnazija	1		1
Ekonomija, pravo i administracija	12. Ekonomski tehničar	1	1	13
	13. Komercijalist	3	1	
	14. Poslovni administrator		1	
	15. Finansijski administrator	3		
	16. Finansijski tehničar	1	1	
	17. Carinski tehničar	1		
	18. Autoeletričar		3	
Elektrotehnika	19. Električar		1	14
	20. Elektromehaničar za termo i rashladne uređaje		1	
	21. Elektrotehničar za elektroniku na vozilima		3	
	22. Elektrotehničar procesnog upravljanja		1	
	23. Elektrotehničar računara		1	
	24. Elektrotehničar telekomunikacija		2	
	25. Elektrotehničar termo i rashladnih uređaja		1	
	26. Tehničar za elektroniku na vozilima		1	
	27. Zdravstveni negovatelj	1	2	8
Zdravlje i socijalna zaštita	28. Maser	1	1	
	29. Medicinska sestra – tehničar		2	
	30. Fizioterapeutski tehničar	1		

Lične usluge	31. Ženski frizer	18	1	27
	32. Manikir i pedikir	2		
	33. Muški frizer		2	
	34. Frizer	2	2	
Mašinstvo i obrada metala	35. Automehaničar	1	7	52
	36. Bravar		1	
	37. Bravar – zavarivač		2	
	38. Zavarivač		2	
	39. Industrijski mehaničar		5	
	40. Mašinbravar		1	
	41. Mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje		7	
	42. Mašinski tehničar za reparaturu	1	1	
	43. Mašinski tehničar merne i regulacione tehnike		1	
	44. Mašinski tehničar motornih vozila	3	8	
	45. Mehaničar grejne i rashladne tehnike	1	1	
	46. Mehaničar motornih vozila		2	
	47. Operater mašinske obrade		3	
	48. Termički i rashladni uređaji		1	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	49. Tehničar za kompjutersko upravljanje	2	2	40
	50. Veterinarski tehničar	5	2	
	51. Mesar		2	
	52. Pekar	8	3	
	53. Poljoprivredni tehničar	5	1	
	54. Prerađivač mleka		1	
	55. Prerađivač prehrambenih proizvoda		2	
	56. Prehrambeni tehničar	2	1	
	57. Proizvođač prehrambenih proizvoda	1		
	58. Rukovalac – mehaničar poljoprivredne tehnike		2	
	59. Tehničar za biotehnologiju	1	1	
	60. Tehničar za lov i ribolov		1	
	61. Tehničar hortikulture	1		
	62. Cvećar – vrtlar		1	
Saobraćaj	63. Vozac motornih vozila	4	24	46
	64. Nautički tehničar		1	
	65. Tehničar vuče	1		
	66. Tehničar drumskog saobraćaja	4	10	
	67. Tehničar unutrašnjeg transporta		2	

Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	68. Konobar	1	2	71
	69. Kuvar	9	10	
	70. Kulinarски tehničar	9	1	
	71. Poslastičar	8		
	72. Trgovac	13	3	
	73. Trgovinski tehničar	3	1	
	74. Turistički tehničar	4		
	75. Ugostiteljski tehničar	4	3	
Hemija, nemetali i grafika	76. Tehničar za grafičku pripremu	2		18
	77. Tehničar za zaštitu životne sredine	3	2	
	78. Tehničar za industrijsku farmaceutsku tehnologiju	1		
	79. Tehničar za polimere	2	6	
	80. Hemijski laborant	2		
Šumarstvo i prerada drveta	81. Stolar		2	4
	82. Tehničar za oblikovanje nameštaja i enterijera	1	1	
Ukupno:		147	165	312
Mentorisani učenici u 2018./19.:				
<ul style="list-style-type: none"> → 312 mentorisanih učenika izabralo je 82 obrazovna profila u 14 polja rada → 147 devojaka je odabralo 48 obrazovnih profila u 13 oblasti rada → 165 dečaka odabralo je 64 obrazovna profila u 12 polja rada → 30 obrazovnih profila je zajedničko za oba pola → 133 mentorisana učenika su odabrala 29 profila (u 7 polja rada) koji su identifikovani kao dualni obrazovni profili 				

Tabela br. 24: Oblasti obrazovanja i obrazovni profil prema polu u školskoj 2019/20. godini

Oblasti obrazovanja/budućeg rada	Obrazovni profil	Devojke	Dečaci	Ukupno
Kultura, umetnost i odnosi s javnošću (uključujući srednje muzičke i baletske škole za talentovane učenike)	1. Aranžer u trgovini	1		1
Tekstilna i kožarska industrija	2. Konfekcionar tekstila	1		8
	3. Mehaničar tekstilnih mašina		2	
	4. Modelar odeće	1	2	
	5. Modni krojač	1	1	
Geodezija i građevinarstvo	6. Arhitektonski tehničar	1		1
Gimnazija	7. Gimnazija	1		1
Ekonomija, pravo i administracija	8. Ekonomski tehničar	1		6
	9. Komercijalista	1		
	10. Finansijski administrator	3		
	11. Carinski tehničar	1		

Elektrotehnika	12. Elektrotehničar za elektroniku na vozilima		3	7
	13. Elektrotehničar procesnog upravljanja		1	
	14. Elektrotehničar računara		1	
	15. Elektrotehničar termo i rashladnih uređaja		1	
	16. Tehničar za elektroniku na vozilima		1	
Zdravlje i socijalna zaštita	17. Zdravstveni negovatelj	1		4
	18. Maser		1	
	19. Medicinska sestra – tehničar		1	
	20. Fizioterapeutski tehničar	1		
Lične usluge	21. Ženski frizer	10	1	16
	22. Manikir i pedikir	2		
	23. Muški frizer		1	
	24. Frizer	2		
Mašinstvo i obrada metala	25. Mašinski tehničar motornih vozila	3	4	26
	26. Automehaničar		1	
	27. Bravar		1	
	28. Zavarivač		2	
	29. Industrijski mehaničar		2	
	30. Mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje		5	
	31. Mašinski tehničar merne i regulacione tehnike		1	
	32. Mehaničar motornih vozila		2	
	33. Operater mašinske obrade		2	
	34. Termički i rashladni uređaji		1	
	35. Tehničar za kompjutersko upravljanje		2	
	36. Veterinarski tehničar	4	2	
	37. Pekar	2		
	38. Poljoprivredni tehničar	3	1	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	39. Prehrambeni tehničar	1	1	16
	40. Rukovalac – mehaničar poljoprivredne tehnike		1	
	41. Tehničar za biotehnologiju	1		
	42. Vozač motornih vozila	2	14	
	43. Tehničar vuče	1		
	44. Tehničar drumskog saobraćaja	3	8	
Saobraćaj	45. Tehničar unutrašnjeg transporta		1	29
	46. Konobar	1		
	47. Kuvar	4	8	
	48. Kulinarski tehničar	8	1	
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	49. Poslastičar	3		47
	50. Trgovac	9	2	
	51. Trgovinski tehničar	2	1	
	52. Turistički tehničar	2		
	53. Ugostiteljski tehničar	3	3	

Hemija, nemetali i grafika	54. Tehničar za grafičku pripremu	1		12
	55. Tehničar za zaštitu životne sredine	1	1	
	56. Tehničar za industrijsku farmaceutsku tehnologiju	1		
	57. Tehničar za polimere	2	4	
	58. Hemijski laborant	2		
Šumarstvo i prerada drveta	59. Tehničar za oblikovanje nameštaja i enterijera	1		2
	60. Tehničar obrade nameštaja i enterijera		1	
Ukupno:		88	88	176
Mentorisani učenici u 2019./20.:	<ul style="list-style-type: none"> → 176 mentorisanih učenika izabralo je 60 obrazovnih profila u 14 polja rada → 56 devojaka je odabralo 38 obrazovnih profila u 13 oblasti rada → 61 dečak je odabrao 38 obrazovnih profila u 10 polja rada → 16 obrazovnih profila je zajedničko za oba pola → 117 mentorisanih učenika odabralo je 40 profila (u 7 polja rada) koji su identifikovani kao dualni obrazovni profili 			

Tabela br. 25: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2018/19. godini – samo devojke

Oblasti obrazovanja/budućeg rada	Obrazovni profil	Stepen obrazovanja		Razred			Devojke
		3-g	4-g	2.	3.	4.	
Kultura, umetnost i odnosi s javnošću (uključujući srednje muzičke i baletske škole za talentovane učenike)	Muzički izvođač – flauta		1	1			1
	Aranžer u trgovini		1	1			1
Tekstilna i kožarska industrija	Modelar odeće		3	2		1	3
	Konfekcionar tekstila		1		1		1
	Mehaničar tekstilnih mašina	1			1		1
	Modni krojač	2		2			2
Geodezija i građevinarstvo	Arhitektonski tehničar		1	1			1
Gimnazija	Gimnazija		1	1			1
Ekonomija, pravo i administracija	Ekonomski tehničar		1	1			1
	Komercijalist		3		1	2	3
	Finansijski tehničar		1			1	1
	Carinski tehničar		1		1		1
	Finansijski administrator		3	1	2		3
Zdravljve i socijalna zaštita	Negovatelj	1		1			1
	Fizioterapeutski tehničar		1		1		1
	Maser	1			1		1
Lične usluge	Ženski frizer	18		11	7		18
	Manikir i pedikir	2		2			2
	Frizer	2		2			2

	Tehničar za kompjutersko upravljanje	2		2	2		
Mašinstvo i obrada metala	Mehaničar grejne i rashladne tehnike	1		1	1		8
	Automehaničar	1		1	1		
	Mašinski tehničar motornih vozila		3	1	2	3	
	Tehničar za reparaturu		1		1	1	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	Veterinarski tehničar		5		4	1	5
	Pekar	8		5	3		8
	Prehrambeni tehničar		2		1	1	2
	Proizvođač prehrambenih proizvoda	1			1		1
	Poljoprivredni tehničar		5	1	3	1	5
	Tehničar za biotehnologiju		1		1		1
Saobraćaj	Tehničar hortikulture		1			1	1
	Tehničar drumskog saobraćaja		4	1	2	1	4
	Vozač motornih vozila	4		2	2		4
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Tehničar vuče		1		1		1
	Kuvlar	9		5	4		9
	Kulinarski tehničar		9		8	1	9
	Poslastičar	8		3	5		8
	Trgovac	13		10	3		13
	Turistički tehničar		4	1	1	2	4
	Konobar	1		1			1
Hemija, nemetali i grafika	Ugostiteljski tehničar		4	3		1	4
	Trgovinski tehničar		3	3			3
	Tehničar za grafičku pripremu		2		1	1	2
	Tehničar za zaštitu životne sredine		3		1	2	3
	Tehničar za industrijsku farmaceutsku tehnologiju		1		1		1
Šumarstvo i prerada drveta	Tehničar za polimere		2	1	1		2
	Hemijski laborant		2	1	1		2
Ukupno:		73	74	65	63	19	147
						1	1

Tabela br. 26: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2018/19. godini – samo dečaci

Oblasti obrazovanja/ budućeg rada	Obrazovni profil	Stepen obrazovanja		Razred			Dečaci
		3-g	4-g	2.	3.	4.	
Tekstilstvo i kožarstvo	Mehaničar tekstilnih mašina	3		2	1		3
	Modelar obuće		1			1	1
	Modelar obuće		2		2		2
	Industrijski krojač	1		1			1
Geodezija i građevinarstvo	Dekorater zidnih površina	1			1		1
	Ekonomski tehničar		1	1			1
Ekonomija, pravo i administracija	Komercijalist		1			1	1
	Poslovni administrator		1			1	1
	Finansijski tehničar		1			1	1
Elektrotehnika	Autoelektričar	3			3		3
	Električar	1			1		1
	Elektrotehničar za elektroniku na vozilima		3		3		3
	Elektrotehničar procesnog upravljanja		1		1		1
	Elektrotehničar računara		1		1		1
	Elektrotehničar telekomunikacija		2	1		1	2
	Elektrotehničar termo i rashladnih uredaja		1	1			1
	Tehničar za elektroniku na vozilima		1		1		1
Zdravstvo i socijalna zaštita	Zdravstveni negovatelj	2			2		2
	Maser	1		1			1
	Medicinska sestra – tehničar		2	1		1	2
Lične usluge	Ženski frizer	1		1			1
	Frizer	2			2		2
	Muški frizer	2		1	1		2
Mašinstvo i obrada metala	Automehaničar	7		1	6		7
	Bravar	1		1			1
	Bravar – zavarivač	2			2		2
	Elektromehaničar za termičke i rashladne uredaje	1			1		1
	Zavarivač	2		2			2
	Industrijski mehaničar	5		2	3		5
	Mašinbravar	1		1			1
	Mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje		7	1	4	2	7
	Mašinski tehničar za reparaturu		1			1	1
	Mašinski tehničar merne i regulacione tehnike		1		1		1
	Mašinski tehničar motornih vozila	1	7	4	1	3	8
	Mehaničar grejne i rashladne opreme	1			1		1
	Mehaničar motornih vozila	2		2			2
	Operater mašinske obrade	3		2	1		3

	Termički i rashladni uređaji	1	1			1	
	Tehničar za kompjutersko upravljanje	2		1	1	2	
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	Veterinarski tehničar	2	1	1		2	17
	Mesar	2			2		
	Pekar	3			3		
	Poljoprivredni tehničar		1	1			
	Prerađivač mleka	1			1		
	Prerađivač prehrabnenih proizvoda	2			2		
	Prehrabneni tehničar		1		1		
	Rukovalac –mehaničar poljoprivredne tehnike	2		1	1		
	Tehničar za biotehnologiju		1			1	
	Tehničar za lov i ribolov		1			1	
	Cvećar – vrtlar	1			1		
Saobraćaj	Vozač motornih vozila	24		16	8	24	37
	Nautički tehničar		1	1			
	Tehničar drumskog saobraćaja		10	8	2		
	Tehničar unutrašnjeg transporta		2	1		1	
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Konobar	2			2		20
	Kuvar	10		8	2		
	Kulinarski tehničar		1	1			
	Trgovac	3		2	1		
	Trgovinski tehničar		1		1		
	Ugostiteljski tehničar		3	2	1		
Hemija, nemetali i grafičarstvo	Tehničar za zaštitu životne sredine		2		1	1	8
	Tehničar za polimere		6	3	2	1	
Šumarstvo i obrada drveta	Stolar	2			2		3
	Tehničar za oblikovanje nameštaja i enterijera		1	1			
Ukupno:		95	70	73	74	18	165
							165

Tabela br. 27: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2019/20. godini – samo devojke

Oblasti obrazovanja/budućeg rada	Obrazovni profil	Stepen obrazovanja		Razred			Devojke
		3-g	4-g	2.	3.	4.	
Kultura, umetnost i javno informisanje	Aranžer u trgovini		1		1		1 1
	Konfekcionar tekstila		1			1	1
Tekstilstvo i kožarstvo	Modelar odeće		1		1		1 3
	Modni krojač	1			1		1
Geodezija i građevinarstvo	Arhitektonski tehničar		1		1		1 1
Gimnazija	Gimnazija		1		1		1 1
	Ekonomski tehničar		1		1		
Ekonomija, pravo i administracija	Komercijalist		1			1	1
	Finansijski administrator		3		1	2	3
	Carinski tehničar		1			1	1
Zdravstvo i socijalna zaštita	Zdravstveni negovatelj	1			1		1
	Fizioterapeutski tehničar		1			1	1
	Ženski frizer	10			10		10
Lične usluge	Manikir i pedikir	2			2		2
	Frizer	2			2		2
Mašinstvo i obrada metala	Mašinski tehničar motornih vozila		3		1	2	3 3
	Veterinarski tehničar		4			4	4
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	Pekar	2			2		2
	Poljoprivredni tehničar		3			3	3
	Prehrambeni tehničar		1			1	1
	Tehničar za biotehnologiju		1			1	1
	Vozač motornih vozila	2			2		2
Saobraćaj	Tehničar vuče		1			1	1
	Tehničar drumskog saobraćaja		3		1	2	3
	Konobar	1			1		1
	Kuvar	4			4		4
	Kulinarski tehničar		8			8	8
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Poslastičar	3			3		3
	Trgovac	9			9		9
	Trgovinski tehničar		2		2		2
	Turistički tehničar		2		1	1	2
	Ugostiteljski tehničar	3		3		3	
Hemija, nemetalni i grafičarstvo	Tehničar za grafičku pripremu		1			1	1
	Tehničar za zaštitu životne sredine		1			1	1
	Tehničar za industrijsku farmaceutsku tehnologiju		1			1	1
	Tehničar za polimere		2		1	1	2
	Hemijski laborant		2		1	1	2
Šumarstvo i obrada drveta	Tehničar za oblikovanje nameštaja i enterijera		1		1		1 1
		Ukupno:	37	51	54	34	88 88

Tabela br. 28: Obrazovni profil mentorisanih učenika prema stepenu obrazovanja i razredu u školskoj 2019/20. godini – samo dečaci

Oblasti obrazovanja/budućeg rada	Obrazovni profil	Stepen obrazovanja		Razred			Dečaci
		3-g	4-g	2.	3.	4.	
Tekstilstvo i kožarstvo	Mehaničar tekstilnih mašina	2			2		2
	Modelar odeće		2			2	2
	Modni krojač	1			1		1
Elektrotehnika	Elektrotehničar za elektroniku na vozilima		3			3	3
	Elektrotehničar procesnog upravljanja		1			1	1
	Elektrotehničar računara		1			1	1
	Elektrotehničar termo i rashladnih uređaja		1		1		1
	Tehničar za elektroniku na vozilima		1			1	1
Zdravstvo i socijalna zaštita	Maser	1			1		1
	Medicinska sestra – tehničar		1		1		1
Lične usluge	Ženski frizer	1			1		1
	Muški frizer	1			1		1
Mašinstvo i obrada metala	Automehaničar	1			1		1
	Bravar	1		1			1
	Zavarivač	2			2		2
	Industrijski mehaničar	2			2		2
	Mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje		5		1	4	5
	Mašinski tehničar merne i regulacione tehnike		1			1	1
	Mašinski tehničar motornih vozila	1	3		3	1	4
	Mehaničar motornih vozila	2			2		2
	Operater mašinske obrade	2			2		2
	Termički i rashladni uređaji		1		1		1
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	Tehničar za kompjutersko upravljanje		2		1	1	2
	Veterinarski tehničar		2		1	1	2
	Poljoprivredni tehničar		1		1		1
	Prehrambeni tehničar		1			1	1
	Rukovalac – mehaničar poljoprivredne tehnike	1			1		1
Saobraćaj	Vozac motornih vozila	14			14		14
	Tehničar drumskog saobraćaja		8		7	1	8
	Tehničar unutrašnjeg transporta		1		1		1
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	Kuvac	8			8		8
	Kulinarski tehničar		1		1		1
	Trgovac	2			2		2
	Trgovinski tehničar		1			1	1
	Ugostiteljski tehničar		3		2	1	3
Hemija nemetali i grafičarstvo	Tehničar za zaštitu životne sredine		1			1	1
	Tehničar za polimere		4		2	2	4
Šumarstvo i obrada drveta	Tehničar obrade nameštaja i enterijera		1		1		1

JS	Žensko	38	33	26	3351	210	3561	94	2.9 radnih nedelja
	Muško	47	41	27	3305	190	3495	74	
	Ukupno:	85	74	53	6656	400	7056	83	
Ukupno:	172³⁷	153	105	15343	866	16209	94	3.5 radnih nedelja	

Tabela br. 31: Izazovi mentora – školska 2019/20. godina

Oblast	Vrsta izazova	Broj višestrukih odgovora	
Završetak školovanja i nastavak obrazovanja	Podsticanje mentorisanog učenika da uspešno završi razred, nastavi obrazovanje i upiše se na fakultet	22	35
	Uspešno završeni razred i maturski ispit	13	
Povećanje ocena/proseka	Održavajte odličnih ocena i povećanje prosečnog uspeha	3	3
Problemi sa učenjem na daljinu	Održavanje redovne komunikacije sa mentorisanim učenikom tokom učenja na daljinu	7	13
	Učenje na daljinu/na mreži – rad od kuće	6	
Zdravstveni problemi mentorisanih učenika	Rešavanje zdravstvenih problema mentorisanog učenika	2	2
Emocionalna pitanja	Podrška u smislu emocionalnog razvoja	2	2
Motivacija mentorisanih učenika	Povećavanje i održavanje motivacije za učenje i nastavak daljeg obrazovanja nakon završetka srednje škole	23	27
	Održavanje motivacije tokom učenja na daljinu/na mreži	4	
Samopouzdanje i samopoštovanje mentorisanih učenika	Razvijanje samopouzdanja, samopoštovanja i vere u lične vrednosti kod mentorisanih učenika	10	10
Porodica mentorisanih učenika	Suočavanje sa porodičnim problemima mentorisanih učenika	3	13
	Uspostavljanje bolje komunikacije mentor–roditelji	1	
	Teška materijalna situacija učenika	6	
	Spremnost roditelja za saradnju sa odeljenjskim starešinom i mentorom	3	
Redovno pohađanje mentorisanih učenika	Redovno pohađanje nastave i učenje discipline u završavanju domaćih zadataka	10	10
Vannastavne aktivnosti	Uključivanje mentorisanog učenika u vannastavne aktivnosti	2	2
Traženje posla	Pomaganje učenicima da se pripreme za svet rada i pronalaženje posla	3	3
Ostali učitelji	Podsticanje manje zainteresovanih nastavnika	1	1
Učenje i praktične veštine	Poboljšanje praktičnih veština učenika (npr. prioritetnog učenja) i primena veština u učeničkom životu i radu	4	16
	Prilagođavanje učenika novim predmetima, kao i zadatacima i obavezama tokom školske godine	3	
	Učenje mentorisanih učenika kako učiti i postizati bolje rezultate	9	
Rešavanje negativnih uticaja na mentorisane učenike	Negativan uticaj okoline na učenika u pogledu daljeg obrazovanja	5	5
Drugo	Tvrđnja da izazovi postoje, ali bez ikakvog objašnjenja	3	3
Bez izazova			32
ND			11
		Ukupno:	188

³⁷ Broj upisanih učenika bio je 176, od čega su dva učenika sa neizvesnim statusom, 2 učenika su napustila školovanje i jedan je vanredni učenik.

Tabela br. 32: Formati izveštaja mentora u prethodne dve školske godine

Formati izveštaja mentora u prethodne dve školske godine	
Okvir za izveštaje 2018/19. š/g – prema redosledu pojavljivanja	Okvir za izveštaje 2019/20. š/g – prema redosledu pojavljivanja
1. Prezime učenika	1. Škola
2. Ime učenika	2. Opština
3. Pol	3. Region
4. Opština	4. Ime i prezime mentorisanog učenika
5. Region	5. Pol
6. Naziv škole	6. Stepen obrazovanja
7. Ime i prezime mentora	7. Razred
8. Obrazovni profil mentorisanog učenika	8. Status mentorisanog učenika
9. Stepen obrazovanja	9. Broj opravdanih izostanaka
10. Razred mentorisanog učenika	10. Broj neopravdanih izostanaka
11. Datum podnošenja izveštaja	11. PROSEĆNE ocene na kraju školske godine
12. Broj OPRAVDANIH izostanaka na kraju 4. tromesečja	12. Ocena iz vladanja/procena vladanja
13. Broj NEOPRAVDANIH izostanaka na kraju 4. tromesečja	13. Ocene na kraju školske godine (unesite predmete i završne ocene)
14. Broj NEDOVOLJNIH ocena na kraju 4. tromesečja	14. Prisustvo mentorisanih učenika na zakazanim časovima sa mentorom
15. Broj predmeta iz kojih mentorisani učenik nije ocenjen na kraju 4. tromesečja	15. Razlog odsustva mentorisanih učenika sa zakazanim časova sa mentorom (ako učenik pohađa časove povremeno ili retko)
16. PROSEĆNA ocena na kraju 4. tromesečja	16. Saradnja sa mentorisanim učenikom
17. Komentari	17. Učestalost komunikacije sa mentorisanim učenikom
18. Status mentorisanog učenika	18. Saradnja sa roditeljima/starateljima
19. PROSEĆNE ocene nakon popravnih/razrednih ispita	19. Podrška odeljenskog nastavnika
20. Saradnja sa mentorisanim učenikom	20. Podrška predmetnih nastavnika
21. Saradnja sa roditeljima/starateljima	21. Motivacija mentorisanog učenika
22. Podrška predmetnih nastavnika	22. Poteškoće sa kojima se mentorisani učenici suočavaju (npr. poteškoće u učenju, domaći zadaci, lični problemi, emocionalni problemi, porodični problemi, itd.)
23. Podrška školske uprave	23. Mere za prevazilaženje poteškoća (molimo vas da predložite mere za prevazilaženje poteškoća sa kojima se suočavaju mentorisani učenici),
24. Podrška pružena mentorisanom učeniku	24. Pozitivno iskustvo u vašem radu sa mentorisanim učenikom
25. Pozitivno iskustvo	25. Izazovi u vašem radu sa mentorisanim učenicima
26. Izazovi u vašem radu	26. Planovi mentorisanih učenika završnih razreda za budućnost (npr. upis na fakultet, dodatno obrazovanje, zapošlenje, potrebna obuka/praksa, itd...)
27. Da li vam je potrebna dodatna podrška	27. Komentari
28. Izazovi sa kojima se mentorisani učenici suočavaju	
29. Mere za prevazilaženje poteškoća	
30. Motivacija mentorisanog učenika	
31. Plan rada za naredna dva meseca	

Tabela br. 33: Uticaj FOR SSMP-a u periodu od školske 2007/08. do 2019/20. godine

	SSMP primjenjen samo u AP Vojvodina ³⁸							SSMP primjenjen širom Srbije					
	2007/08.	2008/09.	2009/10.	2010/11.	2011/12.	2012/13.	2013/14. ³⁹	2014/15. ⁴⁰	2015/16.	2016/17.	2017/18.	2018/19. ⁴¹	2019/20.
Broj korisnika	355	267	170 ⁴²	66 ⁴³	404	340		525	516	498	500	312	176
Broj svršenih učenika	329	250	165	66	375	320		98	103	126	148	121	135
Broj uključenih škola	77 od 131 srednje škole u Vojvodini ⁴⁴							170	170	160	144	113	78
Broj angažovanih mentorova	60	38	100	77	85	78	Nema podataka	201	193	182	174	134	92
Stopa odustajanja	7,32%	6,37%	2,94%	0,00%	7,18%	5,88%		7%	3%	1%	2,4%	3,52%	2,27%
Prosek na kraju školske godine	3,41	3,49	3,64	3,88	3,53	3,73		2,88	3,11	3,11	3,17	3,22	3,45

38 Projekat „Uključivanje romskih učenika u srednje škole u AP Vojvodini“ (finansiran delimično od FORBudimpešta) pokrenuo je školske 2007/2008. godine bivši Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu. Partneri na projektu bili su Savet za integraciju Roma u AP Vojvodini, Udruženje romskih učenika, Unija romskih učenika i Vojvođanski romski centar za demokratiju. Videti još na: http://www.puma.vojvodina.gov.rs/etext.php?ID_mat=1241&PHPSESSID=cffq93eijn95vba16frn9sof2

39 Trajanje projekta produženo je na školsku 2013/2014. godinu, u saradnji sa sponzorom Romskim obrazovnim fondom u Budimpešti. Uključivanje romskih učenika u srednje škole u AP Vojvodini, videti više na: http://www.puma.vojvodina.gov.rs/etext.php?ID_mat=1241&PHPSESSID=cffq93eijn95vba16frn9sof2

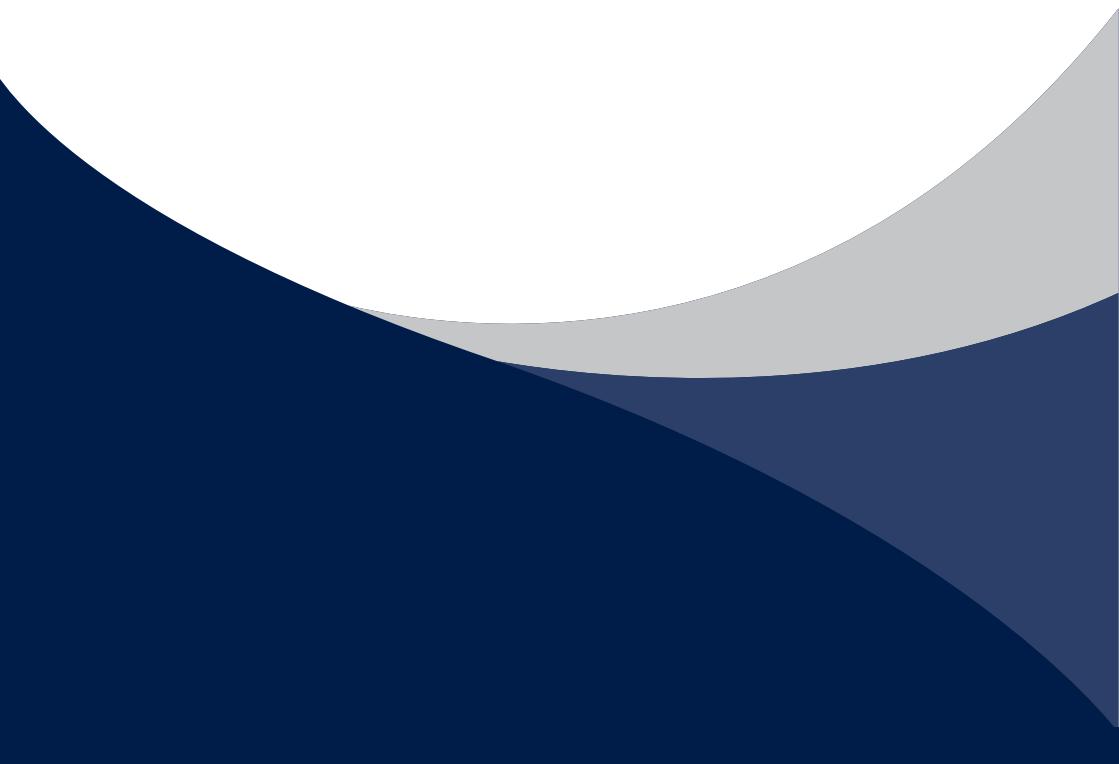
40 Implementirano u okviru TARI projekta („Tehnička pomoć za inkluziju Roma“ - TARI) misije OEBS-a u Srbiji, videti još na: <https://www.romaeducationfund.org/extended-deadlinescholarship-and-mentorship-for-secondary-school-roma-children-in-serbia-call-for-applications/>

41 Videti više na: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2019/05/2019.Education-of-Roma-National-Minority-Students-in-Serbia%D0%95ngl.pdf>

42 Broj odobrenih učenika varirao je od jedne do druge školske godine. Najviše odobrenih učenika (550) bilo je u školskoj 2009/10., a 404 u 2010/11. godini kada se Fond za otvoreno društvo Srbija pridružio FOR-u u pružanju stipendijске i mentorske podrške romskim učenicima. Ovde su predstavljeni podaci za učenike koje podržava samo FOR. Uključivanje romskih učenika u srednje škole u AP Vojvodini, Pregled programa stipendiranja od 2007. do 2013. godine. Priredile Marija Aleksandrović, Jelena Kris Piger, Dragana Dimitrov, Aleksandar Jovanović, Novi Sad, decembar 2013.

43 Isto kao gore

44 Videti više na: http://www.puma.vojvodina.gov.rs/etext.php?ID_mat=1241&PHPSESSID=cffq93eijn95vba16frn9sof2

Implementiran od strane

KFW